

TRUYỆN THƠ TIỀN THÂN ĐỨC PHẬT

Tập 1 - QUỶ TRONG SA MẠC

Tâm Minh Ngô Tằng Giao

* ĐIỀU PHƯƠNG XUẤT BẢN 2004 *

MỤC LỤC

* LỜI NÓI ĐẦU

- 1) Quỷ trong sa mạc.
- 2) Tìm con suối mới.
- 3) Chiếc đĩa vàng.
- 4) Anh chàng buôn chuột.
- 5) Người ấn định giá cả.
- 6) Hoàng tử khéo nói và con thủy quái.
- 7) Cậu bé hoàng tử không cha.
- 8) Hoàng tử thứ một trăm.
- 9) Vua với một sợi tóc bạc.
- 10) Ông sư sung sướng.
- 11) Nai Đẹp và Nai Xám.
- 12) Nai Chúa Cây Đa.
- 13) Nai Núi và Nai Làng.
- 14) Nai Gió và cỏ mật.
- 15) Nai trốn học.
- 16) Nai giả chết.
- 17) Gió và trăng.
- 18) Dê cứu thầy tu.
- 19) Thần cây đa.
- 20) Vua Khi và thủy quái.
- 21) Cây giống thợ săn.
- 22) Vua chó lông bạc.

- 23) Ngựa nòi thông minh.
- 24) Nước tắm dơ bẩn.
- 25) Đẹp gái.

* NHÂN DIỆN TIỀN THÂN ĐỨC PHẬT.

-ooOoo-

LỜI NÓI ĐẦU

TRUYỆN TIỀN THÂN ĐỨC PHẬT được ghi chép trong Kinh Bản Sanh (Jataka). Đây là tập thứ 10 trong Tiểu Bộ Kinh. "Tiền thân" là những đời sống trước, những kiếp quá khứ. Mỗi truyện thường gồm: phần truyện hiện tại, phần truyện quá khứ, phần kết hợp và một bài kệ.

Phần "TRUYỆN HIỆN TẠI" kể một câu truyện được xem là đang xảy ra trong thời Đức Phật còn tại thế. Nhân dịp này Đức Phật nhắc lại một câu truyện trong quá khứ có liên quan.

Phần "TRUYỆN QUÁ KHỨ" kể một câu truyện từ thời xa xưa có liên hệ đến những nhân vật trong câu truyện hiện tại. Trong truyện quá khứ luôn luôn có sự hiện diện của một vị Bồ Tát, vị này là tiền thân của Đức Phật.

Phong cách đạo đức của các vị Bồ Tát thật toàn hảo từ sự suy tư cho đến lời ăn tiếng nói và việc làm. Ngài là nhân vật chính cao cả, phi thường với nếp sống chân thiện, hướng thượng. Ngài thường giáo hóa người chung quanh bằng tấm gương đạo đức của chính mình. Ngài có đầy đủ các đức tính như trì giới thanh tịnh, bố thí rộng rãi, Thiền định tinh tấn liên tục và hành trì hạnh nhẫn nhục cao độ đến mức xả thân. Các vị Bồ Tát này khi thì làm thú vật, khi thì làm người, đôi khi làm chư thiên, có lúc làm thần cây v.v...

Phần "KẾT HỢP" là phần liên kết truyện hiện tại với truyện quá khứ. Chỉ rõ sự liên hệ giữa những nhân vật chính trong hai câu truyện, để rồi "nhận diện tiền thân" tức là nói rõ ra rằng "người

này", "sinh vật này" trong truyện quá khứ "là ai" trong truyện hiện tại.

Mỗi truyện tiền thân có một bài "KỆ". Kệ đó thường dựa vào câu truyện để đưa ra lời phê bình.

Tập TRUYỆN TIỀN THÂN ĐỨC PHẬT được coi là do các đệ tử của Đức Phật trước tác và mượn tiếng là Phật dạy để phổ biến những lời giáo huấn của Đức Phật. Người ta suy ra rằng các vị này sống trong thời Đức Phật hoặc chỉ sau đó khoảng vài chục năm. Đầu tiên truyện được truyền khẩu, về sau người ta sưu tập lại và ghi chép thành kinh sách.

Các truyện tiền thân thật sự là những tài liệu có giá trị cả về mặt văn học, sử học, ngôn ngữ học, đạo đức học và giáo dục Phật giáo... Truyện có mục đích tạo niềm tin vào đạo pháp trong mọi tầng lớp xã hội. Truyện mở ra một kỷ nguyên mới trong cung cách truyền bá đạo Phật.

Các truyện tiền thân này, nhất là các truyện về súc vật, nhiều khi vượt qua biên giới tôn giáo và trở thành cổ tích dân gian, nửa thần thoại, nửa thực tế, không lệ thuộc một tôn giáo nào hay xứ sở nào cả. Đây là gia tài chung của nền văn hóa dân gian. Chính vì vậy mà các truyện tiền thân này rất được phổ biến, không những trong giới Phật tử mà còn lan ra khắp cả mọi địa phương và mọi dân tộc nữa. Truyện tồn tại với giá trị độc đáo trong nền văn chương thánh thiện của thế giới. Mặc dù đã hơn hai ngàn năm trăm năm qua kể từ khi những truyện này được kể, ngày nay truyện vẫn chứa đựng sự hấp dẫn và còn có khả năng lôi cuốn làm say mê tâm hồn các độc giả trẻ em cũng như người lớn.

*

Các truyện tiền thân Đức Phật đã được nhiều người kể lại, thường là bằng văn xuôi, đôi khi bằng tranh ảnh. Trong cuốn sách này, và có lẽ đây là lần đầu tiên, truyện được kể lại bằng một ngôn ngữ bình dị dưới hình thức thơ, những vần thơ "lục bát" có tính cách thuần túy dân tộc, để người đọc và người nghe dễ hiểu và dễ nhớ.

Tác giả khi kể lại truyện tiên thân bằng thơ đã dựa vào tài liệu tiếng Anh tương đối ngắn gọn và đơn giản là: "BUDDHIST TALES FOR YOUNG AND OLD" của Ven. Kurunegoda Piyatissa Maha Thera và Todd Anderson. Tài liệu gồm 2 cuốn với tổng cộng 100 truyện.

Phần tranh phụ họa trong cuốn thứ nhất (1995) là do Sally Bienemann, Millie Byrum và Mark Gilson. Phần tranh phụ họa trong cuốn thứ nhì (1996) là do John Patterson. Vì truyện kể nhắm cho các độc giả phương Tây nên các tranh vẽ hầu như thiếu sắc thái Á Đông.

Tài liệu trên đây không đề cập tới phần "Truyện Hiện Tại" mà chỉ đơn giản đề cập đến phần "Truyện Quá Khứ" của các truyện tiên thân mà thôi.

Cuối sách là phần "Nhận Diện Tiên Thân Đức Phật" giới thiệu cho mọi người được biết người nào, sinh vật nào, thần nào là vị Bồ Tát (tức tiên thân Đức Phật) trong câu truyện quá khứ đã kể ở trên.

Tác giả khi kể truyện lại bằng thơ cũng đã tham khảo thêm các truyện về tiên thân Đức Phật của Hòa thượng Thích Minh Châu dịch từ nguyên bản tiếng Pali và do Viện Nghiên cứu Phật học Việt Nam ấn hành.

Bộ "TRUYỆN THƠ TIỀN THÂN ĐỨC PHẬT" của cư sĩ Tâm Minh Ngô Tằng Giao gồm nhiều tập. Tập số 1 này gồm 25 truyện thơ và có nhan đề là: "QUÝ TRONG SA MẠC".

Ước mong rằng người đọc cũng như người nghe truyện sẽ ghi nhớ mãi trong tâm cái nếp sống đạo đức chân chính cùng những lời khuyên dạy quý báu của vị Bồ Tát trong truyện để cùng nhau cố gắng noi theo hầu đạt được cái Chân, Thiện, Mỹ trong cuộc sống hàng ngày.

DIỆU PHƯƠNG

QUÝ TRONG SA MẠC

Có hai người bạn lái buôn
Bàn nhau sửa soạn lên đường đi xa
Dem hàng hóa để bán ra
Cùng đi một hướng, cùng qua một vùng,
Cả hai không thể đi chung
Mỗi bên đều có người đồng trong đoàn
Lại thêm xe cộ đầy hàng
Khó lòng chen chúc lên đường cùng nhau
Muốn cho đi chuyển được mau
Tốt hơn kẻ trước người sau khởi hành.
Người đi trước nghĩ khôn lanh:
"Đường không bị lún, bò giành cỏ tươi,
Quả ngon, rau tốt cho người
Cả đoàn sẽ bán phục tài của ta,
Rồi khi hàng tới phương xa
Nhanh chân bán trước kiếm ra lời nhiều!"
Người kia đồng ý chiều theo
Thâm trầm suy tính đủ điều thiệt hơn:
"Đi sau đỡ phải dọn đường
Cỏ non sẽ mọc lại càng tốt tươi
Rau xanh, quả mới có rồi
Chất hàng cẩn thận, tới nơi an lành
Hàng mình sẽ bán được nhanh
Không còn giá cả điều đình mất công
Theo chân đoàn trước là xong
Khôn ngoan như vậy mới mong nhiều lời."

*

Đoàn đi trước tưởng hơn người
Năm trăm xe cộ nối đuôi đi liền
Vài ngày sau tới một miền
"Sa Mạc Không Nước" là tên nơi này
Đất khô khan, nóng gắt gay
Mênh mông, cằn cỗi. Người đẩy đôn rằng
Có thêm ma quỷ dữ dằn
Thường hay lai vãng để ăn thịt người.
Khi đoàn đi trước tới nơi

Còn đang khô sở dưới trời nóng thiêu
Chợt đâu ở phía ngược chiều
Một đoàn xe lạ dập diu hiện ra
Người thoải mái, bò nhớn nha
Bánh xe bùn dính thật là lấm lem
Nước còn nhỏ giọt ướt mềm
Trên tay khách lạ hoa sen nỡn nà
Trong xe cũng chất đầy hoa
Trường đoàn khách lạ tỏ ra thạo đời
Nhìn đoàn buôn bỗng bật cười:
"Mang chi nhiều nước vào nơi chốn này
Nặng nề thay, khổ sở thay
Đi thêm chút nữa tới ngay một vùng
Có hồ nước đẹp vô cùng
Trái cây chi chít, nước dùng thỏa thuê!
Đồ đi, giữ nước làm chi
Bò thì kéo mệt, người thì đi lâu!"
Đoàn buôn đi trước ngờ đâu
Đây là quỷ dữ rủ nhau trá hình,
Tưởng người thật có cảm tình
Chỉ đường vạch lối giúp mình tốt sao
Thế là vội vã trước sau
Dem bao nhiêu nước đổ mau tức thì.
Cả đoàn tiếp tục ra đi
Đi hoài chỉ thấy bốn bề cạn khô
Không cây trái! Chẳng nước hồ!
Bây giờ mới biết mắc lừa quỷ ma
Bắt đầu bực bội kêu la:
"Trường đoàn ăn hại, thật là đại ngu!"
Người và súc vật ngất ngư
Đoàn xe mệt nhọc lắc lư trên đường
Cuối ngày nằm nghỉ ngổn ngang
Và rồi cả bọn mơ màng thiếp đi
Trôi vào giấc ngủ li bì
Hay đâu bọn khách lạ kia mò về
Hiện nguyên hình quỷ gớm ghê
Mắt lồi danh ác, lưỡi thè dữ hung
Răng nanh ngấu nghiền tung bưng
Tranh nhau ăn thịt đoàn buôn ngon lành,

Ăn xong xương xẩu liệng quanh
Chẳng ai thoát khỏi vuốt nanh bọn này.

*

Trưởng đoàn buôn toán thứ hai
Chờ hàng đi bán khoảng vài tháng sau
Năm trăm xe cộ nối nhau
Cùng theo lối cũ đoàn đầu đã đi.
Khi đoàn tới chốn hiểm nguy
Trưởng đoàn báo động: "Quý thì quanh đây
Vùng 'Sa Mạc Không Nước' này
Rất nhiều cạm bẫy lâu nay hại người
Đề phòng thuốc độc mọi nơi
Uống gì hỏi trước để tôi coi chừng
Phải luôn cẩn thận vô cùng
Quý thường gieo rắc khắp vùng tai ương!"
Dẫn dò xong lại lên đường
Đoàn xe chuyển bánh chờ hàng đi xa.
Ít lâu trước mặt hiện ra
Giống như cảnh trước: "Quý ma giả người"
Giả làm khách lạ tới nơi
Người thời sũng nước, hoa thời đầy xe
Nói rằng: "Hồ nước gần kề
Mang chỉ nhiều nước nặng nề cực thân
Khiến bò phải kéo nhọc nhằn
Đồ đi cho nhẹ. Thêm phần đi nhanh!"
Trưởng đoàn buôn rất khôn lanh
Ngờ đây là quỷ hiện hình mà thôi
Giữa vùng khô cạn lâu đời
"Sa Mạc Không Nước" mọi người đặt tên
Làm sao hồ nước hiện lên?
Còn như bọn khách mặt thêm dữ dằn
Mắt lồi ngầu đỏ, hung hăng
Chẳng quân trộm cướp cũng phường quỷ ma
Chàng la: "Mặc kệ chúng ta
Đi buôn cần phải lo xa hàng đầu
Ai hay sắp tới ra sao
Ngu gì đổ nước, ta đâu đại khờ!"
Quý kia nấn ná chần chờ
Rồi cùng biến dạng khuất xa chân trời.

Trong đoàn buôn có nhiều người
Tỏ ra chẳng mấy tin lời khuyên răn
Chàng bèn giảng giải thêm rằng:
"Ai thèm nước uống nên hằng ước mơ
Tưởng là hồ nước ở xa
Nào ngờ ảo ảnh hiện ra mập mờ!
Ai nghe có nước bao giờ
Trong vùng sa mạc cạn khô thế này?
Ai nghe gió, ai thấy mây
Mang mưa, mang bão tới đây không nào?
Nước kia cần thiết biết bao
Khát làm yếu mệt còn đâu sức người
Quý quay lại cướp dễ thôi
Giết ta ăn thịt có đời nào tha
Cho nên ta phải lo xa
Tin người vội vã thật là hiểm nguy!"

*

Đoàn buôn tiếp tục ra đi
Khi hoàng hôn xuống bốn bề im hơi,
Cả đoàn vừa ghé tới nơi
Chỗ quân quý giữ ăn người trước đây,
Xương người, súc vật vương đầy
Ngổn ngang mặt đất cạnh ngay xe hàng
Mọi người sợ hãi kinh hoàng
Tưởng như địa ngục trần gian chôn này,
Trên xe hàng hóa còn đầy
Dường như tử khí còn bay quanh vùng.
Đêm về sa mạc mênh mông
Đoàn xe tạm nghỉ. Quay vòng chung quanh
Thay phiên nhau thức đứng canh
Đề phòng bọn quý hiện hình trở lui,
Trưởng đoàn quả thật hơn người
Khôn ngoan, tinh tấn ít ai sánh cùng.
Sáng sau vừa rạng vàng hồng
Người và súc vật ăn xong lên đường
Trước khi đi, lấy thêm hàng
Hàng đoàn xe trước bỏ vương khắp miền
Lấy theo những món đắt tiền
Vừa đi vừa ngoái bốn bên canh chừng

Trưởng đoàn cẩn thận vô cùng
Ít lâu tới bến, vui mừng, bình an.
Sau khi bán hết món hàng
Vui chơi dăm bữa, lên đường trở lui
Chuyên buôn kiếm được nhiều lời
Thành công tốt đẹp nhờ người chỉ huy.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
DEMONS IN THE DESERT
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 2 ***

TÌM CON SUỐI MỚI

Ngày xưa có một nhà buôn
Đẫn đoàn xe nọ lên đường đi xa
Đem theo hàng hóa bán ra
Lời nhiều muốn kiếm phải qua nước ngoài,
Hành trình gian khổ kéo dài
Một ngày đoàn tới ven nơi hiểm nghèo
Bãi sa mạc nóng như thiêu
Ban ngày cát mịn nóng nhiều như nung
Đi ngang qua khó vô cùng
Xe bò kéo nặng càng không dễ dàng.
Nhà buôn chợt nghĩ khôn ngoan:
"Chờ đêm mát mẻ cát vàng dịu đi
Vượt qua sa mạc khó chi
Tìm đường bằng cách hướng về chòm sao
Sao trời định hướng trên cao
Thuê người thông thạo nhìn sao dẫn đường."

*

Sau khi chuẩn bị kỹ càng
Băng ngang sa mạc cả đoàn xe đi
Vài ngày qua, vào tối kia
Sau khi ăn uống, đợi khuya mát trời
Cả đoàn tụ họp vui chơi
Chờ khi cát nguội mọi người lại đi.

Trời khuya quạnh vắng bốn bề
Anh chàng hướng dẫn ngồi xe dẫn đầu
Nhìn chòm sao ở trên cao
Vui mừng loan báo: "Sắp mau qua rồi
Còn đêm nay nữa mà thôi
Mai qua sa mạc tới nơi an toàn!"
Anh chàng khoái chí mơ màng
Thả hồn vào giấc mộng vàng nửa khuya
Ngủ quên đi chẳng biết chi
Để cho bò kéo xe đi mặc lòng,
Bò đi chệch hướng, quay vòng
Suốt đêm đi mãi cuối cùng trở lui
Quay đầu về chốn cũ rồi
Đến khi trời sáng mọi người hoảng kinh
Thế là hỏng cả lộ trình
Còn đâu đủ nước để dành nữa đây
Chắc là chết khát! Khổ thay!
Lẽ ra đoàn vượt chón này đã xong
Mọi người than thở não lòng
Khóc thương số phận long đong kiếp người
Trách người lãnh đạo hết lời
Trách người dẫn lối bất tài, bất nhân
Cùng nhau buồn bã phàn nàn:
"Nếu không có nước chẳng làm được chi!"
Nhà buôn tự nhủ: "Thật nguy
Trăm điều khôn đốn, muôn bề gian truân!
Nếu mà ta xuống tinh thần
Xúng đầu lãnh đạo cả đoàn nữa đây
Cứ ngồi than bất hạnh này
Làm bầm oán trách, bó tay chẳng làm
Thì hàng hóa sẽ tiêu tan
Người và súc vật lại càng lâm nguy
Tử thần sẽ đến rước đi,
Ta cần nghị lực một khi đương đầu!"

*

Trưởng đoàn lui tới hồi lâu
Nghĩ suy tìm kế nhiệm mầu cứu nguy
Chợt đâu thấy ít cỏ kia
Nhô trên mặt đất, lá thì vẫn tươi

Nghĩ rằng: "Cây cỏ khắp nơi
Nếu không có nước sông thì được đâu"
Nghĩ xong ra lệnh đào sâu
Ngay nơi cỏ mọc mong sao đúng nguồn,
Đào hoài chẳng thấy nước tuôn
Đụng vào tảng đá chặn luôn mất rồi
Bà con ngừng lại kêu trời
Lại than, lại trách móc nơi trưởng đoàn:
"Đào vô ích! Phí thời gian!"
Trưởng đoàn lên tiếng khuyên can mọi người:
"Anh em chớ có buông xuôi
Nản lòng bỏ cuộc tàn đời còn chi
Cùng nhau cố gắng lên đi
Kéo mà bỏ mạng, xa lìa vợ con!"
Nói xong nhảy xuống hố luôn
Áp tai vào đá nghe nguồn nước sâu
Chợt nghe dưới đá rì rào
Nhẹ tuôn tiếng nước thì thảo vọng lên
Trưởng đoàn mừng rỡ vô biên
Gọi chàng trai trẻ đến bên dặn rằng:
"Nếu ta bỏ cuộc giữa đường
Cả đoàn đều chết thảm thương chốn này
Hãy cầm búa nặng trong tay
Nhắm vào tảng đá đập ngay xem nào!"
Chàng trai nâng búa lên cao
Tập trung sức lực bổ vào đá kia
Mọi người kinh ngạc kể chi
Khi nhìn thấy đá vỡ lìa làm đôi
Một tia nước vọt ra ngoài
Cả đoàn mừng rỡ vái trời tạ ơn
Đun nước uống, nấu đồ ăn
Đua nhau tắm rửa lòng tràn niềm vui,
Lấy thêm nước chứa đủ rồi
Chăm nom súc vật, xong xuôi lên đường.
Lo xa giúp khách thập phương
Sau này có dịp đi ngang chốn này
Dễ dàng tìm nước được ngay
Trưởng đoàn dựng tại nơi đây cột cờ,
Khách buôn dù ở tận xa

Biết đường tới giếng, thật là tiện thay!
Hành trình tiếp nối vài ngày
Cả đoàn mừng chuyến buôn đầy thành công.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
FINDING A NEW SPRING
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 3 ***

CHIẾC ĐĨA VÀNG

Thời xưa ở tại vùng kia
Có hai người nọ chuyên nghề tiểu thương
Bán buôn lật vật tầm thường
Đồ dùng bếp núc, nữ trang rẻ tiền.
Một người tốt bụng lành hiền,
Kẻ kia xấu nét chỉ chuyên ăn người,
Vì cùng buôn bán một nơi
Cả hai đều muốn mỗi người đi riêng
Tránh điều tranh chấp gây phiền
Sáng đi buôn bán đôi bên đồng lòng
Người phía Tây, kẻ phía Đông
Mỗi người một phía để không tranh giành,
Chiều thì buôn bán mặc tình
Không chia ranh giới, không giành phần ra.

*

Lái buôn tính nét xấu xa
Phía Đông buôn bán đi qua xóm nghèo
Có cô bé thích vòng đeo
Nên cô vội vã hò reo vui mừng
Xin tiền bà để mua vòng
Bà than: "Nhà cửa từ trong ra ngoài
Chôi cùn, rế rách mà thôi
Nhà mình nghèo khó lâu rồi! Tiền đâu?"
Gia đình này trước rất giàu
Về sau sa sút hết mau gia tài.
Bé kia suy nghĩ một hồi
Bèn vào lục lọi khắp nơi kiếm tìm

Lôi ra một đĩa cũ mềm
Phía ngoài bờ hóng đất đen bám vào,
Bà cười: "Thử bán xem sao
Ra thêm tìm khách mời vào nhà trong!"
Lái buôn tham nghĩ trong lòng
Nhà này nghèo mặt nào mong kiếm lời,
Nhìn hai bà cháu chê cười:
"Bà đưa tiền đủ thì tôi đưa vòng!"
Bà già năn nỉ cùng ông:
"Cháu tôi ao ước chiếc vòng đeo tay
Mong ông đổi lấy đĩa này!"
Lái buôn cầm đĩa chê ngay tức thời:
"Đĩa này đáng vứt đi thôi!"
Tiện tay cạo thử đĩa thời ngạc nhiên
Bề ngoài bờ hóng bám đen
Bên trong vàng quý ẩn chìm hiện ra
Lái buôn gian xảo làm lơ
Chê bai đủ chuyện để chờ cướp không:
"Đĩa này đâu xứng đổi vòng
Tôi không thêm nó!", nói xong ra thêm
Đi luôn, nghĩ bỏ ít tiền
Chiều nay trở lại mua liền được ngay.
Nhà buôn tốt bụng sáng nay
Sau khi buôn bán phía Tây thỏa lòng
Chiều về qua phía bên Đông
Đạo quanh tìm khách cầu mong thêm lời
Loanh quanh cũng ghé tới nơi
Gặp hai bà cháu, chào mời bán buôn
Thấy ông có vẻ hiền lương
Bà bèn lên tiếng mời luôn vào nhà
Lại đem chiếc đĩa cũ ra
Đổi vòng tặng cháu làm quà cho vui,
Sau khi xem xét kỹ rồi
Nhà buôn tốt bụng thốt lời ngạc nhiên:
"Đĩa này quý giá vô biên
Vàng y dưới lớp bản đen phía ngoài
Bạc tiền, hàng hóa của tôi
Cộng chung giá trị thua nơi đĩa này"
Bà già kinh ngạc lắm thay

Nào ngờ còn đĩa quý ngay trong nhà
Giờ đây bà biết thêm ra
Nhà buôn này quả thật thà hiền lương
Nên bà nói rất sẵn sàng
Đưa nhà buôn chiếc đĩa vàng ngại chi
Nhận về bất cứ thứ gì
Mà nhà buôn sẵn mang đi chuyển này.
Nhà buôn: "Tôi gửi bà ngay
Nồi niêu, bát đĩa có đây sẵn sàng
Thêm vòng và ít nữ trang
Cộng thêm tiền bạc tôi mang trong người,
Chỉ xin giữ tám đồng thôi
Là tiền đồ để cho tôi trở về
Giữ thêm cả cái cân kia
Cùng đồ đựng đĩa vàng khi đi đường."
Bà đồng ý! Cháu hài lòng!
Nhà buôn vội vã qua sông về nhà.

*

Lái buôn tham bạc, xấu xa
Xế chiều mới trở lại bà già kia
Trong đầu tưởng tượng mê mê
Món lời vĩ đại mang về mai đây
Gặp hai bà cháu nhà này
Y lên tiếng nói: "Tôi nay bằng lòng
Đĩa không xứng đôi lấy vòng
Thương bà tôi trả vài đồng xu thôi!"
Bà già bèn đáp: "Ông ơi
Đĩa kia tôi đã bán rồi còn đâu
Tại sao ông nói những câu
Gian manh, xảo trá lừa nhau làm gì!"
Không hề xấu hổ chút chi
Lái buôn thâm nghĩ tái tê đau buồn:
"Đĩa vàng thôi đã mất luôn
Cả trăm ngàn đã lỡ buông trôi rồi!"
Y bèn cố hỏi thăm thôi
Xem người mua đĩa đi nơi hướng nào
Xong y vội chạy theo mau
Bỏ luôn hàng hóa phía sau thiết gì
Chạy ra tới mé sông kia

Như khùng, như dại nghĩ suy rồi bởi:
"Người ta đã cướp của tôi
Làm tôi điên loạn mất rồi bà con!"
Khi y chạy tới bờ sông
Người mua chiếc đĩa vàng còn tại đây
Đang ngồi phà qua sông này
Phà trôi lơ lững ở ngay giữa dòng
Y kêu người lái: "Này ông
Hãy mau quay lại bên sông tôi nhờ!"
Nhưng người buôn bán thật thà
Thản nhiên thúc giục lái phà cứ đi
Đưa phà qua phía bên kia,
Lái buôn gian xảo tức thì nổi điên
Nổ bùng cơn giận chồm lên
Hai tay đâm ngực máu liền ứa ra
Miệng mồm nhuộm đỏ chan hòa
Tiếc cho của báu lọt qua tay người
Tim ngưng đập, y chết tươi
Thế là chấm dứt một đời gian tham.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE GOLDEN PLATE
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 4 ***

ANH CHÀNG BUÔN CHUỘT

Một ông quan lớn thời xưa
Giữ vai cố vấn cho vua một vùng
Trên đường đi đến hoàng cung
Cùng vua, quan hội họp chung bữa này
Ông già liếc mắt qua đây
Thấy con chuột chết vút ngay bên đường
Ông bèn bảo đám tùy tùng:
"Vớ con chuột chết cũng đừng coi khinh
Một người trẻ tuổi nhiệt tình
Nếu đầy nghị lực cũng thành công ngay

Tạo ra của cải trong tay
Nếu mà chăm chỉ đêm ngày làm ăn
Và dùng cái trí khôn ngoan
Khởi đầu tính toán bán buôn chân thành
Sẽ nuôi được bản thân mình
Và nuôi thêm cả gia đình dễ sao!"
Một chàng trẻ tuổi chột đầu
Đi ngang nghe nói cú đầu nghĩ suy
Biết rằng người nói câu kia
Là ông cố vấn quyền uy thạo đời
Nên chàng quyết định theo lời
Nhặt con chuột chết ở nơi vệ đường
Cầm đuôi chuột, sách theo luôn
Nhủ lòng: "Ta thử đi buôn chuột này!"
Khởi đầu sự nghiệp thật may
Mới đi một quãng qua ngay cửa hàng
Một ông chủ tiệm chặn chàng
Than rằng suốt buổi sáng đang bực mình
Con mèo quấy nhiễu thực tình:
"Bán tôi con chuột, trả anh hai đồng!"
Bán xong chuột chàng hài lòng
Lấy tiền mua nước ngọt cùng bánh ngon
Anh chàng tiếp tục bán buôn
Ra ngồi chờ đợi ở luôn lề đường.
Một đoàn người chột đi ngang
Họ là người hái hoa đang trở về
Đều cùng đói khát kê chi
Nên mua bánh với nước kia hết liền
Trả bằng hoa thay cho tiền
Anh chàng mua bán quả nhiên lời nhiều.
Thế rồi cho đến buổi chiều
Chàng vào thành phố mang theo hoa này
Bán hoa ra lấy tiền ngay
Lại mua bánh, nước bán ngày hôm sau
Cho đoàn khách lúc ban đầu,
Mua đi rồi bán lại bao nhiêu lần
Vốn, lời cứ thế tăng dần
Chàng lo buôn bán chuyên cần mãi thôi.

Một hôm gặp buổi xấu trời
Con giông gằm thét toi bờ xảy ra
Sấm vang, gió táp, mưa sa
Đến khi trời tạnh thật là tan hoang
Khu vườn thượng uyển thênh thang
Cành cây gãy đổ ngổ ngang bộn bề
Chàng đi ngang thấy cảnh kia
Bèn dừng chân lại nghĩ suy mọi đường
Sau khi tính toán thiệt hơn
Xin vào gặp kẻ làm vườn của vua
Nói rằng chàng sẽ chăm lo
Cây cảnh dọn dẹp giúp cho ông này
Chỉ xin được giữ cành cây,
Ông làm vườn vốn lâu nay đã lười
Nghe xong đồng ý tức thời
Thân mình được khỏe, lòng người được vui.
Chàng nhìn thấy trẻ con chơi
Ở bên kia phố phía ngoài công viên
Bèn nhờ chúng lượm cây liên
Chặt thành đồng củi ở bên lối vào,
Trẻ con cả đám lao xao
Giỡn đùa làm việc ồn ào chóng xong,
Mỗi em một bánh trả công
Chúng vui đón nhận và cùng rất ưa.
Người làm đồ gốm của vua
Đang đi tìm củi cũng vừa tới đây
Tráng men lò cần củi ngay
Nên khi thấy củi chất đầy một bên
Ông ta ngó ý mua liền
Trả cho chàng một số tiền lớn lao
Tặng thêm đồ gốm! Vui sao!
Bạc tiền bỗng chốc đã vào đây tay.

*

Tiền hoa, tiền củi sẵn đây
Chàng bèn tính toán dùng ngay tiền lời
Đem ra mở tiệm tức thời
Chuyên lo giải khát cho người địa phương.
Người cắt cỏ, kẻ làm vườn
Một hôm rộn rã trên đường đi xa

Ghé vào trong tiệm chàng ta
Chàng hào phóng biếu họ quà xā giao
Bánh thơm ngon, nước ngọt ngào
Ngạc nhiên họ mới cùng nhau hỏi chàng:
"Chúng tôi giúp được gì chăng?"
Chàng ôn tồn đáp ngay rằng: "Giờ đây
Thời chưa có việc nhờ ngay
Tương lai tôi sẽ cho hay biết liền!"
Tuần sau chàng bỗng nghe tin
Có người buôn ngựa đang đem nhiều hàng
Năm trăm ngựa, cả một đoàn
Bán buôn sẽ ghé mau sang tỉnh này,
Thế là chàng liên lạc ngay
Vớ đoàn cắ cỏ quen đây bữa nào
Nhờ đoàn giúp có là bao
Mỗi người một bó cỏ đâu đáng gì,
Còn bao nhiêu họ giấu đi
Chờ chàng bán trước cỏ kia kiếm lời
Xong xuôi mới đến mọi người
Cỏ đem ra bán tức thời tiếp theo,
Nghĩ suy tính toán thuận chiều
Anh chàng bán cỏ lời nhiều biết bao.

*

Thời gian lặng lẽ trôi mau
Bên trong cửa tiệm bỗng đâu một ngày
Vài ông khách chợt cho hay
Có tàu buôn nọ tới ngay cảng này
Bỏ neo, buôn bán tại đây
Chàng mừng rỡ nói: "Vận may đến rồi
Đây là cơ hội của tôi!"
Chàng ngồi nghĩ cách kiếm lời khôn ngoan
Vạch ra kế hoạch kỹ càng
Thoạt tiên mua một nhẫn vàng đeo tay
Cẩn hồng ngọc quý vào đây
Mua nơi chủ tiệm vùng này, bạn thân
Nên tiền mua hạ vô ngần,
Nhẫn làm quà tặng kết thân cùng người,
Biết rằng tàu ở nước ngoài
Nơi không hồng ngọc, vàng thời giá cao

Chàng nhờ đưa chiếc nhẫn vào
Biểu ông thuyền trưởng bước đầu kết thân
Coi như ứng trước một phần
Tiền hoa hồng trả cho lần về sau,
Riêng phần thuyền trưởng con tàu
Thời bao hành khách gửi mau tới chàng
Chàng làm một kẻ trung gian
Đưa hành khách tới cửa hàng quanh đây
Nơi buôn bán tốt vùng này
Tiệm thêm đông khách, mỗi ngày lời thêm
Ơn chàng họ sẽ chẳng quên
Trả công môi giới bằng tiền bạc ngay!
Làm trung gian theo cách này
Tàu sau vài chuyến ghé đây bán hàng
Chàng đưa đón khách rộn ràng
Tiền vào đầy túi, chàng càng giàu lên.

*

Thành công kiếm được nhiều tiền
Anh chàng nào có dễ quên bước đầu
Nhớ lời cố vấn từ lâu
Khôn ngoan, sáng suốt mới giàu thêm ra
Cho nên chàng chẳng nề hà
Nhủ lòng quyết định tặng quà cho ông
Tiền vàng một trăm ngàn đồng
Nửa phần gia sản chàng không tiếc gì,
Nhờ người dàn xếp mọi bề
Một ngày ước nguyện trên kia đạt thành
Ông già cố vấn tiếp anh
Chàng mang quà tặng chân thành kính dâng
Ngỏ lời cảm tạ ân cần
Khiến ông cố vấn vô ngần ngạc nhiên
Tò mò lên tiếng hỏi liền:
"Làm sao anh kiếm được tiền nhiều thay
Để đưa ta món quà này
Món quà hậu hĩnh như ngày hôm nay?"
Chàng lần lượt kể lại ngay,
Đầu đuôi sự việc trước đây thế nào
Lời ông cố vấn khởi đầu
Chàng nghe lóm được vội mau theo liền

Từ con chuột chết đầu tiên
Đến con mèo đói gây phiền chủ gia,
Rồi bánh, rồi nước, rồi hoa
Cành cây gãy bởi phong ba trong miền
Rồi con trẻ trong công viên,
Người làm đồ gốm lành hiền của vua,
Cửa hàng giải khát khách ưa
Năm trăm con ngựa cỏ vừa đủ ăn,
Nhẫn hồng ngọc quý vô vàn
Rồi giao kèo tốt lời mang về nhiều,
Sau cùng quý biết bao nhiêu
Một gia tài lớn sớm chiều dựng gậy.

*

Sau khi nghe rõ chuyện này
Ông già cố vấn nghĩ ngay trong lòng:
"Thanh niên nghị lực vô cùng
Tài năng như vậy đáng mừng lắm thay
Đừng nên bỏ phí người này,
Phần ta tài sản trong tay nhiều rồi
Gái yêu chỉ có một thôi
Anh thời chưa vợ, đẹp đôi vô cùng
Gả cho anh xứng vợ chồng
Gia tài anh sẽ hưởng chung sau này
Gồm phần tài sản ta đây
Thêm phần gia sản trong tay anh chàng
Con ta sẽ được an nhàn
Được chồng chăm sóc lo toan tận tình."

*

Mọi điều lần lượt tiến hành
Chàng và cô gái kết thành lứa đôi.
Khi ông cố vấn qua đời
Chàng trai được hưởng gia tài của ông
Trở nên giàu có nhất vùng
Lại thêm được tuyển vào trong triều đình
Thay chân bố vợ của mình
Giữ vai cố vấn nổi danh có tài.
Thế rồi trong suốt cuộc đời
Chàng lo hạnh phúc cho người vợ yêu

Tận tình giúp đỡ dân nghèo
Hạt mầm phúc đức mãi gieo kiếp này.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE MOUSE MERCHANT
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 5 ***

NGƯỜI ẮN ĐỊNH GIÁ CẢ

Nơi miền bắc Ấn Độ xưa
Trong vương quốc nọ có vua trị vì
Giúp vua là vị quan kia
Có tài định giá những gì bán buôn
Đưa ra giá xứng hợp luôn
Thật thà, chính xác, chuyên môn, lành nghề.
Riêng nhà vua lại thường chê
Vì tiền lời chẳng mang về đầy tay
Khi quan định giá kiêu này
Vua không được lợi, muốn thay quan rồi,
Khi mua muốn trả ít thôi
Đến khi bán lại muốn lời thật cao.
Một hôm may mắn làm sao
Có chàng trẻ tuổi lọt vào mắt vua
Nhìn chàng vua thấy rất ưa
Nghĩ thầm: "Chọn hẳn rất ư hợp tình
Làm quan định giá triều đình
Chắc là hợp ý với mình lắm đây!"
Thế là vua cách chức ngay
Ông quan già cả bị thay tức thì
Nhà vua chỉ định chàng kia
Làm quan định giá, đưa về hoàng cung.
Anh chàng trẻ nghĩ trong lòng:
"Ta nên tìm cách chiêu ông vua này
Mua vào định giá thấp thay,
Bán ra thời định giá này thật cao!"
Thật khôi hài biết là bao
Ông quan định giá cả sao lạ kỳ

Chẳng cần đếm xỉa chút gì
Thực ra giá trị hàng kia thế nào!
Tiền lời như nước tuôn vào
Tham lam vua nọ biết bao hải lòng
Trong khi các kẻ quanh ông
Từ quan cho tới dân không vui gì
Mỗi khi họ có hàng chi
Nghe chàng định giá tức thì buồn thay.

*

Thế rồi cho đến một ngày
Có ông buôn ngựa tới đây bán hàng
Năm trăm ngựa, cả một đoàn
Một bầy đủ giống sẵn sàng bán đi.
Vua mời ông lái buôn kia
Vào hoàng cung để dễ bề bán buôn
Cho mời chàng trẻ tuổi luôn
Vào theo định giá những con ngựa này.
Anh chàng vội nghĩ ngợi ngay
Làm sao cho vị vua đây hải lòng
Nên chàng nói chẳng ngại ngùng
"Năm trăm con ngựa hợp chung lại rồi
Giá bằng một chén gạo thôi!"
Vua nghe thỏa mãn, tức thời chuẩn y
Lệnh mang một chén gạo kia
Trả cho ông lái, còn chi chần chừ
Lệnh mang đám ngựa vừa mua
Vào trong chuồng ngựa của vua ngay liền.
Tất nhiên ông lái buồn phiền
Nhưng ngay lúc đó lặng yên, cam đành,
Sau này ông được nghe danh
Về quan định giá chân thành trước đây
Công bằng liêm khiết xưa nay
Nên ông tìm gặp quan này luôn thôi
Và ông kể hết đầu đuôi
Việc mua bán ngựa vừa rồi trong cung
Muốn quan cho ý kiến chung
Để rồi đòi hỏi vua cùng phải theo.

*

Quan bèn nói khó chi nhiều

Hãy làm theo đúng những điều sau đây
Thời vua phải biết đến ngay
Bao nhiêu giá trị của bầy ngựa kia:
"Quay tìm chàng trẻ tuổi đi
Biếu chàng một món quà chi đắt tiền
Rồi nhờ chàng chịu cảm phiền
Vào cung định giá gạo thêm một lần
Trước nhà vua và quần thần
Nếu chàng đồng ý muôn phần tốt thay
Chúng ta chuẩn bị vào ngay
Gặp vua giải quyết chuyện này dễ thôi!"
Ông buôn ngựa y theo lời
Tìm chàng tuổi trẻ, đến chơi, tặng quà
Món quà giá trị, xa hoa
Khiến chàng bất chợt thật là mừng vui
Chàng bèn nghĩ cách chiều người
Chiều người buôn ngựa lời ôi dễ dàng.
Ông buôn ngựa nói với chàng
"Khi anh định giá cho đoàn ngựa tôi
Trước đây, tôi thoả mãn rồi
Nay về chén gạo tôi thời nhờ anh
Làm sao định giá khôn lanh
Và rồi thuyết phục vua đành phải nghe"
Chàng trai trẻ nói: "Khó gì
Dù vua có mặt, sá chi chuyện này!"
Anh chàng nghĩ thật thơ ngây
Nghĩ rằng ông lái buôn đây hải lòng
Bán đi đoàn ngựa thật đông
Nhận về chén gạo là xong chuyện rồi.
Chàng xin ngày gặp vua thôi
Vì ông buôn ngựa sắp rời nơi đây.

*

Ông buôn ngựa quay lại ngay
Trình quan định giá trước đây sự tình
Cả hai cùng đến triều đình
Gặp vua chờ đợi tình hình diễn ra.
Hôm nay phòng họp hoàng gia
Tụ về đông đủ vua và các quan
Ông buôn ngựa tới thưa rằng:

"Bữa này tôi đã sẵn sàng về thôi
Biết là bầy ngựa của tôi
Giá bằng một chén gạo nơi chôn này,
Trước khi đi, thật quý thay
Nếu ngài chỉ dạy cho hay một lời:
‘Tại nơi vương quốc của ngài
Gạo kia một chén giá thời là bao?’"
Nhìn chàng "tuổi trẻ tài cao"
Là người định giá từ lâu trung thành
Nhà vua bèn hỏi: "Này khanh
Gạo trong vương quốc của mình giá sao?"
Về nông nghênh, đáng tự hào
Sau khi quà đã nhận vào đầy tay
Muốn làm vui nhà buôn này
Anh chàng bèn đáp về đây nghiêm trang:
"Xin tâu bệ hạ hay rằng
Gạo kia một chén giá ngang kinh thành
Thành Ba La Nại của mình
Bao gồm thêm cả cung đình hoàng gia
Thêm vùng phụ cận gần xa
Nói chung giá trị thật là lớn lao
Sánh ngang vương quốc kém đâu
Nước Ba La Nại trước sau giá bằng!"
Khi nghe vừa dứt lời chàng
Tức thời toàn thể các quan triều đình
Cùng người có mặt chung quanh
Khấp trong phòng họp phá nhanh ra cười
Sau khi bình tĩnh lại rồi
Họ cùng lên tiếng: "Chúng tôi biết là
Từ lâu vương quốc chúng ta
Coi là vô giá vậy mà giờ đây
Lâu đài cung điện đẹp xây
Cùng toàn thể đất nước này cộng chung
Giá sao nghe thật lạ lùng
Chỉ bằng một chén gạo không hơn gì
Anh chàng định giá ngòi kia
Được vua lựa chọn thật kỳ cục thay
Anh ta chỉ giỏi nịnh hay
Làm cho bệ hạ lâu nay hài lòng

Có đâu chính xác mà mong
Khả năng định giá hẳn không biết gì!"
Triều đình vang tiếng cười chê
Nhà vua nghe vậy mặt thì đỏ gay
Trong lòng thấy xấu hổ ngay
Vì tham lam khiến lâu nay mê mờ.
Vua mời quan định giá xưa
Đặt vào chức vụ cũng như thuở nào
Quan già lương thiện lắm sao
Đưa ra giá cả biết bao công bằng
Ngựa kia định giá đàn hoàng
Nhà vua xét lại vội vàng chuẩn y.
Từ bài học đó trở đi
Nhà vua sáng suốt trị vì quốc gia
Công minh, chính trực, thật thà
Nơi nơi thịnh vượng, nhà nhà ấm êm.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE PRICE MAKER
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 6 ***

HOÀNG TỬ KHÉO NÓI VÀ CON THỦY QUÁI

Ngày xưa có một ông vua
Trị vì đất nước rất ư công bằng
Cạnh bên hoàng hậu đoan trang
Vua yêu, vua quý, chứa chan hương tình.
Thế rồi hoàng hậu hạ sinh
Một trai kháu khỉnh đẹp xinh vô cùng
Nhà vua sung sướng vui mừng
Nghĩ suy chọn lựa tìm đường đặt tên
Mong cho con lúc lớn lên
Về vang ngôi vị, êm đềm tương lai
Vua bèn đặt tên con trai
Hoàng tử Khéo Nói, nhiều tài mai sau.
Quả nhiên hoàng tử lạ sao

Khác xa bất cứ trẻ nào gần bên,
Đây không là kiếp đầu tiên
Đã đưa cậu bé ra miền nhân gian
Cậu loanh quanh cả triệu năm
Đạo vàng tám gói vô vàn từ bi
Diệt trừ dân "tham, sân, si"
Con đường "thập thiện" quyết đi nhiệt tình
Cậu qua nhiều đợt tái sinh
Trải qua nhiều kiếp quần quanh luân hồi
Khi là thú, lúc là người
Khi thành thần thánh, để rồi đổi thay
Lang thang khắp nẻo cuông quay
Cậu luôn rút tĩa ra ngay lối lầm
Dần dần tu luyện bản thân
Để rồi hiển lộ ra tâm trong lành.

*

Thời gian thấm thoát trôi nhanh
Một ngày hoàng hậu lại sinh con rồi
Thêm một trai nữa tốt tươi
Dung nhan rạng rỡ như nơi bóng hằng
Đặt tên hoàng tử Mặt Trăng
Vua vui khi có hai hoàng tử con.
Đến khi đôi trẻ lớn khôn
Chơi đùa chạy nhảy được luôn một mình
Thời hoàng hậu bất thành linh
Bị lâm bệnh nặng lia nhanh cõi trần.
Nhà vua buồn bã vô ngần
Hai con còn nhỏ đang cần trông coi
Nên vua vội vã tìm người
Phong làm hoàng hậu thế ngôi vợ mình.
Một vài năm thoáng trôi nhanh
Bà hoàng hậu mới lại sinh con rồi
Thêm hoàng tử nữa ra đời
Đặt tên hoàng tử Mặt Trời đúng sao
Đẹp xinh, sáng sủa, hồng hào
Nổi niềm vui sướng dạt dào hoàng cung,
Muốn cho hoàng hậu vui lòng
Lại thêm vừa để thưởng công vợ mình
Trông nom ba trẻ tận tình

Nhà vua tuyên bố muốn dành đặc ân
Cho bà ước nguyện một lần
Và vua hứa thực hiện luôn điều này
Nghe xong hoàng hậu thưa ngay:
"Tạ ơn bệ hạ, hiện nay chưa cần
Thiếp xin được hưởng đặc ân
Nói điều ước muốn ngày gần đây thôi!"

*

Thời gian lặng lẽ dần trôi
Cả ba hoàng tử tới thời thanh niên
Bà hoàng hậu chợt thấy liền
Hoàng tử Khéo Nói sẽ lên ngai vàng
Là con trưởng lại giỏi giang
Ngôi vua chắc chắn do chàng kế ngay
Bà trầm nghĩ ngợi loay hoay:
"Vì hai hoàng tử lớn này còn đây
Con ta chẳng có cơ may
Leo lên ngôi báu một ngày tương lai
Ta nên cố gắng lựa lời
Xin cho hoàng tử Mặt Trời kế ngôi."
Một hôm nhân lúc vua vui
Bà hoàng hậu nhắc khéo lời hứa trên
Vua hoan hỷ trả lời liền:
"Ước chi hãy nói, chớ nên ngại ngùng!"
Bà liền thổ thổ nỗi lòng:
"Muôn tâu điều thiếp ước mong một đời
Sau này hoàng tử Mặt Trời
Sẽ lên kế nghiệp nối ngôi trị vì!"
Vua nghe sững sốt kể chi
Và rồi con giận tức thì bùng ra:
"Hai con trai lớn của ta
Tựa như sao sáng ai mà sánh ngang
Sao ta lại để ngai vàng
Truyền cho hoàng tử đứng hàng thứ ba
Toàn dân sẽ trách cứ ta
Điều nàng ước muốn quả là cuồng điên!"

*

Bà hoàng hậu giữ lặng yên
Vua từ lúc đó muộn phiền lắm thay

Thảnh thơi sung sướng trước đây
Nay vừa lo sợ vừa đầy hoài nghi
Nghĩ hoàng hậu bất mãn kia
Âm mưu thâm độc có chi nề hà
Sẽ dùng thủ đoạn xấu xa
Hại hai con lớn để mà giành ngôi
Bao tai ương sắp tới rồi
Phải đưa hai trẻ lánh nơi an toàn!
Vua cho gọi hai hoàng nam
Cả chàng Khéo Nói lẫn chàng Mặt Trăng
Đến bên buồn bã nói rằng:
"Bà hoàng hậu muốn ngai vàng giành ngôi
Cho riêng hoàng tử Mặt Trời
Nên hai con phải mau rời chốn đây
Vì bao nguy hiểm giăng đầy
Chỉ nên sửa soạn sau này quay lui
Khi ta từ giã cõi đời
Trở về mà nắm lấy ngôi vị mình
Ngôi vua chính đáng hợp tình
Giúp cho đất nước thanh bình nở hoa!"
Hai hoàng tử tuân lệnh cha
Cùng nhau chuẩn bị rời xa cung vàng
Trong vài ngày đã sẵn sàng
Thốt lời từ biệt vội vàng ra đi
Giã từ cha với bạn bè
Lánh nơi nguy hiểm tìm về chốn xa,
Trên đường đi họ ghé qua
Vào vườn thượng uyển thiết tha ngỏ lời
Giã từ hoàng tử Mặt Trời
Cậu em khác mẹ, thường chơi thân tình,
Cậu em quý hai anh mình
Thấy hai anh bỏ kinh thành ra đi
Nên lòng buồn bực kể chi
Xin theo anh, cũng quyết lìa hoàng cung
Ba hoàng tử cùng đi chung
Tình thân trong trắng nở bừng trong tâm.

*

Đi vài tháng họ dừng chân
Nơi vùng Hy Mã Lạp Sơn chập chùng

Núi cao hùng vĩ vô cùng
Cả ba mệt nghỉ dưới từng cây cao
Miệng khô, chân mỏi biết bao
Nên người anh lớn chỉ vào hồ bên
Sai em út xuống đó liền:
"Em đi lấy nước lá sen hồ này
Mang lên để uống tại đây
Chúng mình giải khát hết ngay nhọc nhằn!"
Ba hoàng tử đâu biết rằng
Bao nhiêu nguy hiểm hiện đang đợi chờ
Cái hồ xanh đẹp như mơ
Thuộc quyền thủy quái dạ xoa lâu đời
Quý thường dụ dỗ mọi người
Hễ ai xuống nước nó thời hỏi luôn:
"Biết thiên pháp là gì không?"
Nếu ai không biết khó lòng thoát ra
Nó thường ăn thịt người ta
Cái hồ thơ mộng thật là hiểm nguy!
Khi hoàng tử Mặt Trời kia
Tới bờ hồ đẹp liền đi xuống liền
Chẳng hề xem xét gì thêm
Và rồi con quỷ nhô lên tóm đầu
Bắt luôn chàng, nó hỏi mau:
"Luật trời, thiên pháp tối cao là gì?"
Chàng hoàng tử nói: "Khó chi
Mặt trăng với mặt trời kia sáng ngời
Là thiên pháp, luật nhà trời!"
Dạ xoa thủy quái tức thời hét lên:
"Trả lời sai, vậy cho nên
Giờ đây mi đã thuộc quyền của ta!"
Nói xong quỷ dang tay ra
Kéo hoàng tử xuống nước và giam ngay
Nhốt hang sâu đáy hồ này
Để chờ ăn thịt một ngày mai sau.
Thấy người em út đi lâu
Anh chàng Khéo Nói nào đâu hay gì
Sai hoàng tử Mặt Trăng kia
Xuống hồ lấy nước mang về giải lao.
Mặt Trăng nào khác gì đâu

Cũng đi ngay xuống hồ sâu vội vàng
Không hề xem xét kỹ càng
Và rồi bị quỷ lệ làng bắt giam,
Quỷ nêu câu hỏi khó khăn:
"Luật trời thiên pháp về vang là gì?"
Chàng hoàng tử nói: "Khó chi!
Đông, Tây, Nam, Bắc hướng về bốn nơi
Là thiên pháp luật nhà trời!"
Dạ xoa thủy quái tức thời hét lên:
"Trả lời sai, vậy cho nên
Giờ đây mi đã thuộc quyền của ta!"
Nói xong quỷ chẳng nề hà
Kéo luôn hoàng tử thật là lệ tay
Vào hang sâu chốn đọa đày
Nơi em bị nhốt trước đây dưới hồ.

*

Anh chàng Khéo Nói âu lo
Thấy hai em chột tù mù biệt tăm
E điều nguy hiểm khó khăn
Cho nên chàng quyết đích thân xuống tìm
Khôn ngoan, thận trọng, tự tin
Nên chàng không vội xuống liền nước sâu
Ven bờ quan sát hồi lâu
Thấy chân in dấu đi vào hồ xa
Nhưng không thấy vết trở ra
Chàng bèn vội rút kiếm mà phòng thân
Cung tên cũng chuẩn bị luôn
Đi quanh, nhìn khắp xa gần điều tra.
Quỷ nhìn hoàng tử nhà ta
Thấy không xuống nước để sa bẫy mình
Cho nên quỷ vội hiện hình
Làm người chất phác thân tình hỏi han:
"Bạn trông mệt mỏi vô vàn
Áo quần lấm láp, dung nhan bơ phờ
Hồ kia mát mẻ đang chờ
Xuống mà tắm táp, xuống mà giải lao
Nước hồ uống thật ngọt ngào
Củ sen tươi ngon ăn vào khoẻ ngay!"
Tinh anh, sáng suốt lâu nay

Quý kia lừa bịp chàng này dễ đâu
Nên chàng Khéo Nói lắt đầu
Chỉ tay quát mắng: "Khai mau rõ ràng
Chắc mi là quý bạo tàn
Lừa người giả dạng dân làng mà thôi
Hai em ta hiện đâu rồi
Đừng mong giấu giếm lựa lời chối quanh!"
Bị người nhận diện quá nhanh
Nên con thủy quái hiện hình dạ xoa
Trả lời: "Quyền lực của ta
Bắt em nguoi lại ai mà cản ngăn!"
Anh chàng Khéo Nói hỏi gần:
"Sao mi làm vậy? Nói năng điên cuồng!"
Quý la hét, giọng hung hăng:
"Ta đây được phép Quý Vương ban quyền
Hồ này ai xuống bắt liền
Nếu mà thiên pháp, luật trên cõi trời
Không hay biết để trả lời
Những sinh vật đó tàn đời với ta!"
Chàng hoàng tử hỏi thêm ra:
"Mi cần biết rõ để mà làm chi
Luật trời mang lợi ích gì
Khiến cho loài quỷ như mi bận lòng?"
Quý kia nói: "Ta cầu mong
Biết thời lợi lộc vô cùng tốt thay!"
Chàng hoàng tử bèn nói ngay:
"Vậy ta sẽ giảng điều này cho ngươi
Hiện ta bụi bân thân người
Chuyên đi vất vả vừa rồi gây ra
Ta cần tẩy sạch thân ta
Trước khi tuyên giảng cao xa pháp mẫu!"
Bây giờ quý nhận ra mau
Rằng chàng Khéo Nói trước sau khác người
Khôn ngoan, tinh tế, thạo đời
Quý bèn sửa soạn đón mời nghiêm trang,
Mời chàng tắm mát ao vàng
Mời chàng uống nước trên hàng lá sen,
Củ sen tươi nồn dâng lên
Lót lòng hoàng tử ăn thêm khoẻ người

Lại còn sửa soạn chỗ ngồi
Trang nghiêm, thoải mái gần nơi ven hồ
Muôn hoa đẹp đẽ điểm tô
Mời chàng an tọa ban cho lời thiên.
Đẹp ngay vũ khí qua bên
Anh chàng Khéo Nói tâm hiền nở hoa
Lên ngồi giảng pháp cao xa
Quý kia ngồi dưới như là trò ngoan
Lắng tai nghe những lời vàng
Khơi nguồn giác ngộ âm vang lòng người:
"Theo như thiên pháp, luật trời
Ta nên hổ thẹn với đời, với ta
Khi làm những việc gian tà
Và nên hãi sợ tránh xa việc này.
Ta nên luôn thực hiện ngay
Việc làm chính đáng hàng ngày sáng tươi
Mới mang hạnh phúc cho người
Giúp cho nhân loại sống đời thăng hoa
Và ta mới thấy được ra
Niềm vui sáng tỏ chan hòa trong tâm
An lành, tốt đẹp muôn phần!"
Quý nghe lời pháp vô ngần sướng vui
Lòng từ bừng sáng thốt lời:
"Nghe ông giảng pháp khiến tôi hài lòng
Nên tôi trả lại cho ông,
Em ông nhận lại một trong hai người
Vậy ông quyết định chọn ai?"
"Thả ngay hoàng tử Mặt Trời cho ta
Đó là em út trong nhà!"
Quý nghe nói vậy quả là ngạc nhiên:
"Ông giao giảng những lời hiền
Nhưng không thực hiện! Nào phiền thêm thôi!
Bỏ người anh lớn lại rồi
Cứu người em nhỏ ông thời lầm sai
Không theo thiên pháp rạng ngời
Không hề quý trọng những người tuổi cao!"
Chàng hoàng tử: "Mì nói sao?
Bao lời thiên pháp ta nào quên đâu
Ba anh em ta cùng nhau

Tới đây cũng chỉ mong cầu bình yên!"
Rồi chàng thuật lại nỗi niềm
Việc giành ngôi báu đảo điên trong triều
Việc mình lánh nạn hiểm nghèo
Việc hoàng tử út xin theo vào rừng
Vì tình bạn chón thâm cung,
Rồi chàng nhấn mạnh: "Vô cùng khó nghe
Nếu bây giờ ta trở về
Mà người em út không kè một bên
Ta mà nói chẳng ai tin
Bao nhiêu câu chuyện ở trên hồ này
Người đời sẽ nghĩ ngợi ngay
Rằng em út bị ta đây hại rồi
Để trừ mối họa tà trời,
Chúng ta xấu hổ khi đời cười chê
Và vương quốc chẳng vui chi
Thật là tai hại! Cũng vì lẽ trên
Mà ta muốn mi thả liền
Để hoàng tử út bình yên trở về!"
Quý nghe ưng ý mọi bề
Thốt lời ca tụng: "Khó chê được nào
Ông thời đức hạnh biết bao
Luật trời thiên pháp tối cao biết rành
Lại đem thực hiện nhiệt thành
Nỗi niềm thán phục dâng nhanh lòng này
Thật vui thay! Thật lành thay!
Tôi xin hoan hỷ thả ngay tức thời
Thả em ông, cả hai người!"
Nói xong quý lặn xuống nơi đáy hồ
Mang hai hoàng tử lên bờ
Trao cho anh lớn đang chờ phía trên.
Ba hoàng tử đều bình yên
Cùng nhau đoàn tụ trong niềm vui chung
Lánh mình ẩn chôn núi rừng
Quý kia cũng rất vui mừng lắm thay
Có người kè cận hàng ngày
Sẵn lòng khuyên bảo lời hay, ý lành.
Quý kia chuyển hoá tâm thành
Nên chàng Khéo Nói tâm tình nhủ khuyên:

"Hỡi anh bạn mới thân quen
Chắc là quanh quần trong tiền kiếp thôi
Bạn làm nhiều việc ác rồi
Kiếp này thành quỷ sống nơi hồ này
Ăn tươi, nuốt sống đọa đày
Bạn nên mau chấm dứt ngay! Chờ gì!
Làm lành, tránh ác mau đi
Kiếp sau tốt đẹp còn chi vui bằng
Tái sinh vào chỗ huy hoàng!"
Quỷ nghe được những lời vàng tuyệt hay
Chân tâm bùng ngộ ra ngay
Cùng ba hoàng tử nơi này sống chung.
Ba chàng rất đổi vui mừng
Quỷ kia che chở trong rừng bình yên.

*

Một ngày chợt nhận được tin
Vua cha già yếu cho nên qua đời
Cả ba hoàng tử nhớ lời
Bèn quay trở lại về nơi triều đình
Cùng chàng thủy quái thân tình
Giờ đây quý đã tâm thành hoàn lương.
Triều đình mời nói ngai vàng
Ông hoàng Khéo Nói lên hàng quốc vương
Phó là hoàng tử Mặt Trăng
Ông hoàng trẻ nhất về vang được mời
Cầm đầu quân đội khắp nơi
Đó là hoàng tử Mặt Trời thân thương,
Còn chàng thủy quái hoàn lương
Được nuôi đầy đủ, tránh đường sát sinh
Về cư trú cạnh cung đình
Sống đời lương thiện, an bình về sau.
Nói chung cả nhóm cùng nhau
Hướng theo thiên pháp nhiệm mầu luôn thôi
Mãi cho tới lúc qua đời
Tái sinh vào được cõi trời quang vinh.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
PRINCE GOODSPEAKER AND THE WATER DEMON
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

CẬU BÉ HOÀNG TỬ KHÔNG CHA

Thành Ba La Nại thuở xưa
Một ngày rảnh rỗi nhà vua du hành
Đạo chơi trong chốn rừng xanh
Ngắm bông hoa với cây cảnh tốt tươi
Lòng ông sung sướng thanh thoi
Mải mê lê gót khắp nơi thoả lòng,
Đi sâu vào khuất nẻo trong
Lạc đường núi thẳm, mình ông giữa rừng
Tách rời khỏi đám tùy tùng
Rụt rè chân bước, mịt mùng lối ra.
Chợt vua nghe vọng nẻo xa
Tiếng ai đang hát thật là trẻ trung
Giọng sao êm dịu vô cùng
Nhà vua định hướng tìm đường lần theo
Muốn ra thoát chốn hiểm nghèo
Nhiều mầm nguy hại, lẩn điều gian truân,
Cuối cùng khi vua tới gần
Thấy ngay người hát vô ngần đẹp xinh
Một cô gái tuổi xuân xanh
Đang lo lượm củi, gom cành luôn tay
Du dương tiếng hát nhẹ bay
Khiến vua xao xuyên, ngất ngây, bồi hồi
Ái tình từ đó lên ngôi
Đôi bên kết hợp ca bài ái ân.
Vàng dương mọc lặn bao lần
Tình duyên kết trái muôn phần tốt tươi
Một ngày nàng báo tin vui:
"Chúng mình sắp có con rồi! Lành thay!"

*

Giờ đây vua kể lại ngay
Chuyện ông đi lạc trước đây trong rừng
Rằng ông là vị quốc vương
Thành Ba La Nại về vang hiện thời.
Cô nàng lượm củi nghe rồi

Tuy rằng lòng dạ bồi hồi vấn vương
Vẫn tìm cách vội chỉ đường
Cho ông về chốn hoàng cung nẻo nhà.
Vua bèn tặng lại món quà
Nhẫn đeo, dấu ấn hoàng gia của mình
Rồi ông căn dặn chân tình:
"Nếu là con gái khi sinh ra rồi
Hãy đem bán nhẫn đi thôi
Lấy tiền nhẫn quý mà nuôi trẻ này!
Nếu sinh trai thì càng hay
Hãy mang đứa trẻ về ngay triều đình
Mang theo nhẫn để chứng minh
Rằng hài nhi nọ quả tình con ta.
Nói xong vua cất bước ra
Theo đường chỉ dẫn để mà về cung.

*

Một ngày tốt đẹp vô cùng
Cô nàng lượm củ vui mừng hạ sinh
Một trai kháu khỉnh thật tình
Mặt mày xinh xắn, dáng hình dễ thương.
Cô nàng bản chất bình thường
Đơn sơ, mộc mạc, chân phương, thận thừng
Nên e sợ, nên ngại ngùng
Dám đâu mang trẻ về cung bao giờ
Thành Ba La Nại xa mờ
Rất là quyền quý, rất là cao sang,
Chỉ riêng chiếc nhẫn vua ban
Thời cô vẫn giữ làm bằng cho con.
Hài nhi dần đã lớn khôn
Trở thành cậu bé chẳng còn như xưa
Mỗi khi cậu bé chơi đùa
Trẻ con quanh đó thường ưa trêu chòng
Bày trò ngược đãi đau lòng
Đôi khi kiếm chuyện để hòng đánh nhau
Lý do đơn giản từ lâu
Chỉ vì mẹ cậu trước sau không chòng
Cho nên lũ trẻ đồng lòng
Đặt tên cho cậu vô cùng xót xa:
"Thằng con hoang! Thằng không cha!"

Tất nhiên cậu bé thật là khổ đau
Tủi thân, xấu hổ, muộn sâu
Chạy về với mẹ, gục đầu khóc than.
Một hôm cậu kể rõ ràng
Những lời lũ trẻ phũ phàng thốt ra:
"Đồ con hoang! Đồ không cha!"
Mẹ an ủi nói: "Con à! Hãy nghe
Con đừng hổ thẹn làm chi
Con đâu như lũ trẻ kia tầm thường
Cha con là vị quốc vương
Thành Ba La Nại về vang vô cùng!"
Cậu nghe xong thấy lạ lùng
Ngạc nhiên bèn hỏi: "Mẹ không nói đùa?
Cha con là một ông vua
Có gì để chứng tỏ cho chuyện này?"
Mẹ do đó kể lại ngay
Đầu đuôi câu chuyện từ ngày xa xưa
Đưa ra chiếc nhẫn của vua
Nhắc lời vua đã dặn dò khi đi:
"Để con trai hãy đưa về
Mang theo chiếc nhẫn quý kia làm bằng!"
Cậu nghe xong quá ngỡ ngàng
Vội vàng giục mẹ lên đường tìm cha.
Vì bao chuyện mới xảy ra
Tránh cho con cảnh xót xa muộn phiền
Hôm sau mẹ quyết định liền
Về Ba La Nại, về miền chờ mong.

*

Mẹ con khi tới hoàng cung
Nhờ quân gác cổng vào trong báo liền,
Quân quay ra với lệnh truyền
Đưa hai người lạ vào bên ngai vàng
Nơi phòng họp rộng thênh thang
Các quan văn võ dàn hàng hai bên.
Cô nàng lượm củi tự tin
Chuyện xưa nhắc lại tình duyên trong rừng
Thương con cô chẳng ngại ngần
Chỉ cho vua biết con chung hai người:
"Đây con trai chính của ngài

Xin mang con lại như lời dặn xưa!"
Lời cô chân động cung vua
Triều đình đủ mặt rất ư sững sờ
Vua thời xấu hổ vô bờ
Biết đây sự thực vẫn ư chối hoài
Rằng đây không phải con ngài.
Mẹ kia láy nhẩn khoan thai đưa trình
Trung bằng có với triều đình
Vua thêm xấu hổ quần quanh chối dài
Nhẫn này chẳng phải của ngài.
Đến đây cô gái thờ dài nghĩ suy:
"Trong tay mình chẳng có gì
Để đâu minh chứng chuyện kia được liền
Chỉ còn sự thực kẻ bên
Chỉ còn mãnh lực lòng tin của mình!"
Cho nên cô khê thưa trình:
"Tôi tung đứa trẻ lên nhanh trên trời
Nếu con ngài, trẻ chẳng rơi
Tung lên trên đó trẻ thời ở luôn,
Nếu mà không phải là con
Trẻ rơi xuống đất chẳng còn sống thêm!"
Nói xong cô thực hiện liền
Nắm ngay chân trẻ tung lên tức thì.
Hãy xem kia, thật lạ kỳ!
Trên không lơ lửng trẻ kia xếp bằng
Tréo chân ngòai rất đàng hoàng
Chẳng hề rơi xuống! Vững vàng trên cao!
Mọi người kinh ngạc xiết bao
Nào đâu có được lời nào thốt lên.

*

Từ không trung trẻ dọi hiện
Nói cùng vua ngự uy quyền trên ngài:
"Thưa con thật quả con ngài,
Ngài lo chăm sóc muôn người thường dân
Không hề liên hệ xa gần
Không hề có chút quen thân họ hàng,
Ngựa, voi cũng được ngài thương
Cùng bao súc vật trong vương cung này
VẬY mà con của ngài đây

Sao ngài lại chẳng mảy may ngó ngang
Không nuôi nấng, chẳng curu mang?
Nay con và mẹ đôi đường chờ trông!"

*

Lời sao uy lực vô cùng
Vua nghe xong chột sáng bừng chân tâm
Đâu còn tự ái bản thân
Vua dang tay nói: "Tới gần lại đây
Con yêu quý! Kể từ nay
Ta thời chăm sóc với đầy tình thương!"
Phép mầu tạo sự ngộ ngang
Mọi người quanh đây vội vàng cùng nhau
Đưa tay ra hứng cho mau
Như mong cậu bé rơi vào vòng tay.
Trẻ đang lơ lửng như bay
Bỗng nhiên rơi thẳng vào ngay ngài vàng
Vào tay cha cậu, nhẹ nhàng
Vua ôm lấy cậu, yêu thương vô cùng.
Vói con ngồi ở trong lòng
Vua bèn tuyên bố khắp trong triều đình
Đây là con của chính mình
Và cô gái nọ trọn tình trước sau
Phong ngôi hoàng hậu đứng đầu
Toàn dân chào đón đua nhau tung bưng.
Lời chân thực mạnh vô cùng
Thật vui biết mấy! Thật mừng lắm thay!
Thành Ba La Nại từ nay
Tiếng đồn công lý nơi này sáng soi.

*

Rồi khi vua chột qua đời
Trẻ kia nay đã tới thời lớn khôn
Trưởng thành và chẳng quên nguồn
Muốn ai cũng phải nhớ luôn lời vàng:
"Mọi người bình đẳng ngang hàng!"
Nên khi nhậm chức quốc vương xong rồi
Vị hoàng tử vừa lên ngôi
Tự xưng danh hiệu vang lời khuyên răn:
"Vua Không Cha", há ngại ngần.
Nhà vua cai trị muôn dân nước nhà

Công bằng, đứng đắn, thật thà
Tấm lòng quảng đại vang xa khắp miền.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
LITTLE PRINCE NO-FATHER
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 8 ***

HOÀNG TỬ THỨ MỘT TRĂM

Ngày xưa có một ông vua
Trong vương quốc nọ rất ư lạ đời
Sinh con trai đủ trăm người
Ông hoàng thứ một trăm thời dễ thương
Kiên trì, nghị lực, hiền lương
Tính tình lại rất khiêm nhường lắm thay.
Triều đình thông lệ lâu nay
Mỗi hoàng tử có một thầy trông nom
Chăm lo dạy dỗ sớm hôm,
Riêng hoàng tử út số luôn hơn người
Có thầy tài giỏi tuyệt vời
Như cha hiền đức dạy lời tinh thông
Nên hoàng tử út trọng ông
Chuyên tâm học hỏi và vâng lời thầy.

*

Cũng theo thông lệ xưa nay
Vua cha lần lượt gửi ngay con mình
Sau khi khôn lớn, học hành
Mỗi người tới một tỉnh thành khác nhau
Để mà phục vụ dài lâu
Giúp dân, giúp nước trước sau nhiều bề
Và chàng hoàng tử út kia
Cũng làm nhiệm vụ vừa khi trưởng thành,
Trước khi đi chàng khôn lanh
Xin thầy ý kiến khuyên mình điều hay
Xem nên chọn tỉnh nào đây,
Nghe xong thầy mới phán ngay đôi lời:
"Đừng đi tỉnh! Ở lại thôi!

Hãy vào yết kiến vua rồi trình tâu
Anh em đi hết còn đâu
Chỉ còn con út muốn hầu cận vua
Con mong ở lại thủ đô
Để mà sớm tối chăm lo cha già!"
Chàng hoàng tử út nghe qua
Vâng lời, vào gặp vua cha tâu trình
Vua nghe hoan hỉ thật tình
Thấy hoàng tử út trung thành lắm thay
Vua cha bèn chấp thuận ngay.
Và hoàng tử út lại quay về thầy
Xin thầy khuyên nhủ điều hay
Làm sao giúp thủ đô này tốt hơn
Giúp vua, giúp nước, giúp dân.
Ông thầy thông thái tinh khôn dạy liền:
"Hãy xin vua ban cho quyền
Đi thu thuế má, bạc tiền của dân
Đồng thời cứu trợ chia phần
Giúp người khốn khó đang cần tình thương
Nếu vua đồng ý mọi đường
Hãy làm nhiệm vụ với lương tâm mình
Đàng hoàng, thành thật, nhiệt tình
Lòng từ giúp khắp chúng sinh trong vùng!"
Chàng hoàng tử út vui mừng
Y lời thầy dạy, thưa cùng vua cha
Vua đồng ý chẳng chần chừ
Thật là êm chuyện, quả là thuận duyên.
Chàng hoàng tử út lãnh hiền
Ra ngoài làm việc chẳng quên lời thầy
Khi thu thuế khéo léo thay
Dung hoà luật pháp với đầy từ tâm,
Còn khi phân phát đồ ăn
Cùng bao vật dụng cho dân đói nghèo
Chàng luôn rộng lượng đủ điều
Mọi người quý trọng, thương yêu vô cùng.

*

Ngày vua hấp hối trong cung
Các quan thỉnh ý vua mong tìm người
Đưa lên kế vị trên ngôi

Nhà vua suy nghĩ và rồi truyền ra:
"Cả trăm hoàng tử con ta
Có quyền kế vị để mà lên ngôi
Vậy trong vương quốc khắp nơi
Để cho dân chúng chọn người thay ta"
Vua qua đời, tin loan ra
Khắp trong vương quốc gần xa đồng tình
Chọn hoàng tử út tinh anh
Lên ngôi vua tại hoàng thành ngay thôi,
Tôn xưng hoàng tử đẹp lời
Lòng thời bác ái, tính thời công minh.

*

Ngờ đâu xảy chuyện chẳng lành
Thấy rằng ngôi báu bị giành mất đi
Chín mươi chín hoàng tử kia
Cho rằng mình bị khinh khi coi thường
Vừa ganh tức, lại giận hờn
Cùng nhau chuẩn bị khơi nguồn chiến tranh
Gửi thông điệp nói ngọn ngành:
"Chúng ta địa vị vai anh hơn người
Các lân bang sẽ chê cười
Nếu em út lại giành ngôi trị vì,
Ngai vàng nhường lại mau đi
Nếu không chinh chiến dễ gì tránh đây."
Sau khi nhận thông điệp này
Nhà vua trở lại đến ngay thăm thầy
Nhờ thầy mách nước chỉ bày,
Thầy bèn dạy: "Tránh đọ đày chiến tranh
Khiêm nhường thưa với các anh
Rằng con chỉ muốn an lành mà thôi
Tránh cho dân chúng khắp nơi
Nhà thời tan nát, người thời mạng vong,
Rằng vương quốc là của chung
Hãy chia ra đủ trăm vùng đều nhau
Phần ai cũng có trước sau
Thế là tốt đẹp, còn đâu tranh giành!"

*

Nhà vua trở lại tuân hành
Báo tin cho các người anh hay liền

Lúc này họ đã kê bên
Mang quân vây kín, khó yên mọi bề
 Ngay khi nhận đề nghị kia
Họ bèn họp lại nghĩ suy, luận bàn:
 "Chia trăm phần nhỏ vô vàn!"
Thế là họ thấy chẳng ham muốn gì
 Nên không nhận đề nghị kia
Nhưng rồi nghĩ kỹ lại thì thấy ngay
 Dù cho chiến thắng vua này
Cuối cùng cũng lại loay hoay chia phần
 Vạy cần gì phải bận tâm
 Khiến cho đất nước xoay vần tang thương
 Đang hùng mạnh, đang phú cường
 Trở nên yếu kém có đường diệt vong
 Quốc gia thù nghịch quanh vùng
 Từ lâu vẫn chỉ chờ mong chuyện này.
 Các hoàng tử họp lại ngay
Cùng nhau quyết định không gây hận thù
 Đồng thời phát triển tâm từ
 Quây quần chung sống rất ư hoà bình
 Còn riêng ngôi báu triều đình
 Trao hoàng tử út một mình đảm đang.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE ONE-HUNDREDTH PRINCE
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 9 ***

VUA VỚI MỘT SỢI TÓC BẠC

Ngày xưa, ngày xưa, ngày xưa
Con người kiếp sống dây dưa lâu dài
 Nhiều ngàn năm một cuộc đời
Rất là khác biệt với thời buổi nay.

*

Trẻ kia thật quả là may
Sinh làm hoàng tử nước này vẻ vang

Rồi lên ngự trị ngai vàng
Lúc còn nhỏ tuổi, vinh quang vô vàn,
Nhà vua trẻ sống bình an
Tính ra là tám vạn năm qua rồi
Bấy giờ đặc biệt có người
Chuyên môn cắt tóc ở nơi hoàng thành,
Một hôm vua dặn dò anh
Mỗi khi cắt tóc phải trình báo ngay
Nếu mà trên mái đầu này
Hiện ra sợi bạc một ngày tương lai,
Tất nhiên anh thợ vàng lời
Hứa rằng tuân lệnh, dám đời nào quên.
*

Bốn ngàn năm nữa qua thêm
Nhà vua nay đã sống trên cõi đời
Tám mươi tư ngàn năm rồi
Bao nhiêu vật đổi sao dời chốn đây.
Nhà vua cắt tóc một ngày
Anh chàng thợ nọ thấy ngay trên đầu
Tóc kia có sợi bạc màu
Phát phơ một sợi, có đâu nhiều gì
Màu thời gian nhuộm trắng đi,
Nhớ lời vua dặn chàng quý vội tâu:
"Kính thưa bệ hạ, trên đầu
Hôm nay thấy một sợi màu trắng phau!"
Nhà vua bèn nói: "Thật sao?
Nhỏ ra và đặt tóc vào tay ta!"
Thợ bèn lấy nhíp vàng ra
Nhẹ nhàng nhổ tóc để mà trình vua.
*

Thời gian đó thuở xa xưa
Nhà vua còn sống coi như lâu dài,
Mới xong có nửa cuộc đời
Nên nhìn tóc bạc vua thời hoàng lên
Tưởng như thân chết kẻ bên
Như mình lạc bước vào miền nguy nan
Như trong nhà lửa cháy lan
Mồ hôi vì thế chảy tràn xuống lưng
Vua rùng mình sợ vô cùng

Nhũ thâm: "Minh quả điên khùng ngu si
Cả đời dài phí phạm đi
Giờ đây cái chết đang kề cận bên.
Từ lâu không diệt nã phiền,
Diệt tham, sân hận, ty hiềm ghét ganh
U mê sống cõi vô minh
Nào đâu chân lý quang vinh thắm nhuần
Để mà thanh lọc thân tâm
Bén bờ giác ngộ tiến gần mãi thêm!"
Ngay khi nghĩ đến chuyện trên
Nội tâm vua trẻ như bên lửa hừng
Mồ hôi vẫn toát trên lưng
Vua liền quyết định vô cùng mừng vui:
"Giờ đây đã tới lúc rồi
Ta nên từ bỏ cuộc đời làm vua
Xuất gia, khoác áo thầy tu
Chăm lo thiền định, ẩn cư non ngàn
Lòng thanh thản, tâm bình an
Tương lai rực rỡ ánh vàng! Lành thay!"

*

Anh chàng cắt tóc thật may
Vua ban cho được hưởng ngay bạc tiền.
Vua truyền quan chức dưới quyền
Mời con trai trưởng tới bên dặn lời:
"Con à! Cha đã già rồi
Hãy nhìn sợi tóc bạc nơi mái đầu
Quyền hành, chức tước, sang giàu
Đỉnh cao danh vọng từ lâu cõi trần
Cha từng hưởng thụ bao phần
Giờ đây cái chết tới gần mãi thôi
Cha mong ước lúc qua đời
Tái sinh vào một cõi trời quang vinh
Để mà trọn hưởng cho mình
Niềm vui thiên giới chân tình ước mơ,
Cha rời ngôi báu từ giờ
Và đi thọ giới thầy tu tốt lành
Ẩn cư trong chốn rừng xanh
Trao con trách nhiệm điều hành quốc gia!"
Nghe tin vua sắp rời xa

Các quan văn võ quả là ngạc nhiên
Quỳ tâu với đấng vua hiền
Hỏi sao vua bỏ chức quyền cao sang?
Sao tìm về ánh đạo vàng?
Vua đưa tóc bạc nhẹ nhàng nói ngay:
"Mọi người hãy ngược trông đây
Hãy nhìn sợi tóc bạc này ngẫm ra
Đủ ba giai đoạn đời ta
Trẻ trung, lớn tuổi, về già đầy thôi
Đưa dần tới cuối đường đời
Tóc phơ màu bạc ngay nơi mái đầu
Đó là cái chết chứ đâu
Nơi này ngự trị bao lâu chẳng ngờ
Giờ đây gửi tín hiệu ra
Đóng vai sứ giả cho ta tỏ tường
Nên ta từ bỏ ngai vàng
Bụi trần giữ sạch, tìm đường ân tu!"
Toàn dân nghe được tin vua
Thấy đều rơi lệ, tâm tư muộn sầu.

*

Thong dong dần bước rùng sâu
Nhà vua thoát tục khởi đầu đường tu
Một là phát triển tâm từ,
Hai là trải rộng vô bờ tình thương
Với người đau khổ muôn phương,
Ba là hoan hỉ tìm đường chung vui
Với người hạnh phúc nơi nơi,
Bốn là giữ để lòng người ung dung
Luôn luôn tự tại vô cùng
Dù cho gian khó chập chùng vây quanh,
Đó là bốn bước tu hành
Luyện cho chuyên biến tốt lành cõi tâm.
Sau tám vạn bốn ngàn năm
Dấn chân đường đạo, ẩn thân cửa thiền
Sống đời tu sĩ bình yên
Nhà vua hạnh phúc kia liền mệnh chung
Tái sinh đẹp đẽ vô cùng
Cõi trời cao đó vui mừng bước lên,

Nơi đây vua lại sống thêm
Triệu năm trời nữa êm đêm biết bao.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE KING WITH ONE GREY HAIR
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 10 ***

ÔNG SƯ SÙNG SƯỞNG

Ngài từ thuở rất xa xưa
Quyền cao, chức trọng lại dư bạc vàng
Nhưng về già nhận ra rằng
Càng thêm tuổi tác lại càng khổ đau
Trước sau nghèo cũng như giàu
Cái đau già lão như nhau khác gì
Cho nên ngài quyết ra đi
Vào khu rừng vắng chốn kia tu hành
Bỏ tài sản, bỏ công danh
Sống đời ẩn sĩ rừng xanh nghèo nàn.
Ngài thiền định rất chuyên cần
Gắng công để phát triển chân tâm mình
Trừ đen tối, phá vô minh
Trở nên mãn nguyện, an lành, sướng vui,
Ngài thân thiện với mọi người
An nhiên, tự tại, buông lơi não phiền
Dần dần tạo đủ cơ duyên
Năm trăm đệ tử theo liền về đây.

*

Các tu sĩ thời buổi này
Đều luôn khắc khổ lại đầy nghiêm trang
Tuy nhiên có chuyện bất thường
Một người đệ tử cứ luôn mỉm cười
Dù khi xáo trộn chuyện đời
Sư luôn thoáng lộ nét tươi rõ ràng
Còn khi sáng khoái ngập tràn
Thời sư cất tiếng cười vang vô ngần

Dường như hạnh phúc dương trần
Phát ra từ chốn nội tâm của thầy
Mọi người bèn đặt tên ngay
Là "sư sung sướng"! Đứng thay vô cùng!
Các sư khác thấy lạ lùng
Hỏi sư sao lại cứ luôn mỉm cười
Thời "sư sung sướng" trả lời:
"Dù tôi mà nói chẳng người nào tin
Lỡ ai lại nghĩ quàng xiên
Rằng tôi nói láo sẽ thêm muộn phiền
Thêm phần bất kính bề trên
Vớ sư phụ đã bao phen dạy mình!"
Một người hay rõ ngọn ngành
Chính là sư phụ tinh anh, hiểu người
Hiểu sao trò lại hay cười
Lại luôn lộ nét vui tươi ra ngoài
Nên ngôi thừa kế tương lai
Thời "sư sung sướng" được ngài chọn ngay .

*

Mùa mưa vừa dứt năm nay
Năm trăm đệ tử theo thầy về kinh
Theo sư phụ về thị thành
Nhà vua tiếp họ và dành đặc ân
Mời đoàn suốt cả mùa xuân
Vào vườn thượng uyển tĩnh tâm tu hành.
Nhà vua rất mực hiền lành
Trị vì vương quốc anh minh, vững bền
Lo kinh tế, lo bạc tiền
Lo cho vương quốc ngày thêm phú cường;
Bề ngoài chống chọi đối phương
Giúp cho đất nước xa đường hiểm nguy
Trông chừng nước láng giềng kia
Thường hay kiếm chuyện, đôi khi gây thù;
Bề trong hòa giải tranh đua
Giữa quan thuộc cấp tính ưa bất đồng;
Ở ngay nội bộ hoàng cung
Các bà hoàng hậu cũng thường đua tranh
Muốn vua để mắt đến mình
Và con trai được vua dành đặc ân;

Ngoài ra còn lăm thân dân
Đôi khi bất mãn gây mầm loạn ly
Khiến vua có thể lâm nguy
Âm mưu phản loạn dễ chi coi thường.
Nói chung bao chuyện nhiều nhưong
Nhà vua lo nghĩ chán chường ngày đêm
Trong tâm não động triền miên
Xa niềm hạnh phúc, kẻ bên muộn sâu.

*

Xuân qua nhanh, hè tới mau
Các sư sắp sửa cùng nhau đi rồi
Quay về rừng thăm xa vời
Nhà vua lo lắng cho người già nua
Ghé thăm sư phụ và thưa:
"Giờ đây thầy đã quá ư già rồi
Trở vào rừng thăm núi đồi
Hại cho sức khoẻ con người lăm thay
Mời thầy ở lại nơi đây
Chỉ riêng đệ tử thầy quay trở về!"
Ý hay! Sư phụ lắng nghe
Để rồi ưng thuận và thi hành liền
Trao "sư sung sướng" toàn quyền
Kế thừa lãnh đạo anh em về rừng.
Năm trăm đệ tử lên đường
Trở về rừng núi, đạo vàng tu thân
"Sư sung sướng" lại chuyên tâm
Hành thiền trong chốn sơn lâm đêm ngày
Để rồi kết quả lành thay
Càng thêm thông thái, càng đầy an nhiên
Niềm sung sướng lại tăng thêm
Suối nguồn hạnh phúc êm đềm thặng hoa.
Nhớ nhung sư phụ ở xa
Một hôm sư muốn tìm ra thăm ngài
Để mong chia sẻ niềm vui
Nên "sư sung sướng" về nơi kinh thành
Thăm ngài cho thăm đạo tình
Hương thơm chánh pháp thấm nhanh đôi lòng.
Gặp ngài sư đánh lễ xong
Sư ngồi dưới thăm ung dung mỉm cười

Cả hai chẳng nói nhiều lời
Riêng "sư sung sướng" sắc tươi tràn đầy
"Sung sướng thay! Hạnh phúc thay!"
Miệng thầy luôn nói, lời thầy chẳng ngưng.
Ghé thăm, vua bực vô cùng
Nghĩ mình bận chuyện hoàng cung tối ngày
Tuy nhiên vẫn tới chốn này
Mà ông sư nọ hôm nay coi thường
Chẳng hề biết đến quân vương
Thật là đặc biệt lạ lùng lắm thay,
Gặp sư phụ vua nói ngay:
"Sư kia có lẽ vừa đây ăn nhiều
Nên không sáng suốt bao nhiêu
Cứ nằm cười mãi ra điều sướng vui
Nhìn sư thật quả lạ đời
Cứ nằm một cách biếng lười mãi sao?"
Mím cười sư phụ lắc đầu
Nói rằng: "Chẳng phải vậy đâu thưa ngài
Tôi xin kể rõ đầu đuôi
Tại sao sư ấy lại cười mãi thôi.
Sư này từng có một thời
Làm vua, giàu có ít người sánh ngang
Lại thêm quyền thế vẻ vang
Đề rồi chợt bỏ ngai vàng đi tu
Quyết tâm thọ giới làm sư
Niềm vui vương giả coi như bọt bèo
Giờ đây hạnh phúc hơn nhiều.
Thời xưa sư có bao nhiêu quân hầu
Tay cầm vũ khí đứng châu
Vây quanh bảo vệ đám đầu lơ là,
Thời nay giữa chốn rừng già
Sư ngồi đơn độc vậy mà bình yên
Không nguy hiểm, chẳng nào phiền
Bình yên tốt bực, an nhiên vô cùng
Bao quyền hành chốn hoàng cung
Và bao sản nghiệp cũng không sá gì
Chẳng cần lo sợ làm chi
Chẳng cần tiếc nuối nghĩ suy nhọc nhằn
Sư bưng ngộ của chân tâm

Sẽ là vũ khí vô ngân ích thay
Đề mà bảo vệ cho thầy
Và bao kẻ khác thoát ngay não phiền
Su lo thiền định triền miên
Thành thoi thân xác, lắng yên cõi lòng.
Nên sư hoan hỉ vô cùng
Thấy mình sung sướng, không ngưng thốt lời!"
*

Nhà vua nghe hiểu chuyện rồi
Trong tâm cảm thấy tức thời bình an
Hoa lòng nở đẹp vô vàn
Cùng ngài đàm đạo, nhẹ lan hương thiền
Hai thầy tu góp lời hiền
Rạng soi đạo lý, khơi thêm trí người
Nhà vua đánh lễ cáo lui
Mây lành đưa lối về nơi lâu đài.
Một thời gian lặng lẽ trôi
Ông "sư sung sướng" có thời làm vua
Lên đường trở lại chốn xưa
Sau khi từ tạ vị sư phụ già.
Thêm vài năm nữa trôi qua
Thế là sư phụ cũng ra đi rồi
Sinh, già, bệnh, tử dòng đời
Ngài đây ơn phước, cõi trời tái sinh.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE HAPPY MONK
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 11 ***

NAI ĐẸP VÀ NAI XÁM

Ngày xưa có một bầy nai
Nai đầu đàn quả là tài giỏi thay
Một ngàn nai họp thành bầy
Nhờn nhờ chung sống, vui vầy, rong chơi,
Nai đầu đàn có hai trai
Nai anh mạnh khỏe, thân người lại cao

Mắt tinh anh sáng như sao
Bộ lông óng mượt pho màu đỏ hung
Trông nai đẹp đẽ vô cùng
Có tên Nai Đẹp khắp vùng quanh đây.
Nai em lông xám phủ đầy
Cũng cao và lại cũng gầy như anh
Nhưng kém cỏi, chẳng khôn lanh
Có tên Nai Xám quả tình đúng thay.
Tháng năm lần lượt vằn xoay
Hai nai thoát đã tới ngày lớn khôn.
Nai đầu đàn tới một hôm
Gọi hai con tới ôn tồn nhắn nhe:
"Cha bây giờ đã già đi
Thiếu phần khoẻ mạnh, kém bề tinh anh
Việc công chẳng dễ hoàn thành
Đứng ra lãnh đạo quả tình khó sao
Bầy nai đông đúc lớn lao
Hai con sửa soạn thế vào chỗ cha
Để ta an hưởng tuổi già
Thay cha lãnh đạo liệu mà lo toan,
Mỗi con chăm sóc một đoàn
Bầy nai giờ đã sẵn sàng chia hai
Mỗi bầy là năm trăm nai
Hai con khôn lớn đủ tài thay ta!"
Thế rồi mọi việc diễn ra
Đúng theo ý muốn nai cha dự trù.

*

Ở bên Ấn Độ thời xưa
Nai thường gặp nạn khi mùa gặt sang
Lúa vươn cao, óng ánh vàng
Muôn phần kêu gọi họ hàng nhà nai
Nai vào ruộng lúa khắp nơi
Tranh nhau ăn lúa của người nông dân
Nhà nông bức bối vô ngần
Bàn nhau đào hố, đào hầm, đặt chông
Đặt thêm bẫy đá khắp đồng
Quyết tâm bắt giết nai cùng thú hoang
Tìm phương bảo vệ mùa màng
Khỏi cơn tàn phá phũ phàng nơi nơi.

Năm nay mùa gặt tới rồi
Nai cha kinh nghiệm cho mời hai con
Tới bên căn dặn ôn tồn:
"Nên đưa nai lánh lên luôn khu rừng
Trên cao đồi núi chập chùng
Xa nơi tròng trọt ruộng đồng nguy nan
Đây là cách cha thường làm
Cứu bầy nai khỏi muôn vạ tai ương
Không còn bị giết, bị thương
Vì ham lúa tại ruộng nương của người,
Sau khi mùa gặt qua rồi
Mới đưa nai trở xuống nơi đồng bằng,
Đóng vai lãnh đạo giỏi giang
Phải cần tiên đoán mọi đường nghe con
Hãy đi! Chuẩn bị tinh khôn!
Phần cha già yếu chẳng còn sức đâu
Khó mà di chuyển được mau
Nên cha ở lại trốn sau bụi bờ!"
Nghe xong lời của cha già
Hai nai thủ lĩnh tránh xa ruộng đồng
Đưa bầy lên núi, lên rừng
Mỗi nai quyết định theo từng cách riêng.

*

Dân làng ở khắp trong miền
Từ lâu kinh nghiệm cho nên biết rằng
Lúc này nai rời đồng bằng
Kéo nhau lên núi tìm đường ẩn thân
Nên người làng và nông dân
Cùng nhau tính toán vô ngần tinh khôn
Núp rình suốt dọc lối mòn
Giết nai qua lại chẳng còn khó chi.
Chàng Nai Xám thủ lĩnh kia
Lơ là chẳng nhớ lời gì cha khuyên
Thay vì tính kế bình yên
Thời chàng di chuyển liên miên không ngừng
Đưa bầy vợ vã lên rừng
Khi mặt trời lặn, khi vừng đông lên
Ngày trưa, ngày sáng, ngày đêm
Rộn ràng in dấu khắp trên đường làng

Nông dân do đó dễ dàng
Rình quanh nắp bắn vào đoàn nai kia
Cung tên vun vút phóng đi
Nai phần thì chết, phần thì bị thương
Khi leo lên được tới rừng
Số nai sống sót còn chừng ít con.

*

Chàng Nai Đẹp đủ tinh khôn
Đề mà nhận biết cội nguồn hiểm nguy
Nên khi chàng dắt đoàn đi
Thời chàng thận trọng nghĩ suy kỹ càng:
"Muốn đi chuyển được an toàn
Tránh xa người với xóm làng quanh đây
Không đi vào lúc ban ngày
Không đi vào sáng sớm hay tối trời
Chỉ đi lúc nửa đêm thôi
Vòng quanh đường tắt tới nơi khu rừng
Ăn thân đòi núi chập chùng
Bình yên vô sự trên vùng non cao
Chẳng hề mất một mạng nào
Hoặc là thương tích tổn hao thân mình!"
Gặp nhau trên chốn an bình
Hai đoàn lưu lại loanh quanh đợi chờ
Tới khi thuận tiện thời cơ
Là khi mùa gặt hái vừa xong xuôi
Hai đoàn sửa soạn trở lui
Quy về chốn cũ dưới nơi ruộng đồng.

*

Chàng Nai Xám thật uổng công
Nào đâu học hỏi gì trong chuyến đầu
Nhớ chi kinh nghiệm thương đau
Nên khi khí lạnh giăng mau núi rừng
Là chàng hấp tấp lên đường
Xuống vùng ẩm áp ruộng đồng trước kia
Dắt đàn nai vội ra đi
Hoàn toàn bất cẩn giống y lần đầu
Để rồi lại gánh thảm sầu
Bị người nắp giết trước sau cả đoàn
Người ta xẻ thịt nai ăn

Một phần đem bán cho dân trong làng
Riêng chàng Nai Xám trưởng đoàn
Lết về sống sót bình an một mình.
Chàng Nai Đẹp vẫn thông minh
Chàng đưa bày thú của mình về xuôi
Bình an như trước đây thôi
Năm trăm nai xuống tới nơi trọn bày.
Hai đoàn nai đã về đây
Một thời chết thảm hết ngay cả đoàn
Riêng nai thủ lĩnh bình an.
Một thời đầy đủ về vang trở về
Không hề thiệt hại chút chi
Tài người lèo lái muôn bề giỏi giang.
"Ai theo lãnh đạo tầm thường
Tài thô, trí thiếu sẽ vương lụy phiền
Sẽ lâm khổ nạn triền miên
Bước đường tiêu diệt tới liền ngay thôi!
Ai theo lãnh đạo hơn người
Tài cao, trí lớn một đời an vui!"
Nai cha nhận xét ngậm ngùi
Khi hai con xuất hiện nơi mé đồng.

*

Thời gian trôi, tuổi chất chồng
Nai cha già yếu rồi không sống còn
Quyền hành trao lại cho con
Anh chàng Nai Đẹp tinh khôn kế thừa
Cả đoàn nai đều mến ưa
Chàng vừa uy tín lại vừa tài năng.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
BEAUTY AND GREY
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 12 ***

NAI CHÚA CÂY ĐÀ

Nơi miền bắc Ấn Độ xưa
Gần Ba La Nại có khu rừng già

Nai con vừa mới sinh ra
Dáng hình đẹp đẽ, thật là hiếm hoi
Dù nai to lớn thân người
Mẹ không trở ngại, sinh nai dễ dàng,
Mắt nai lập lánh rõ ràng
Tựa như châu báu muôn vàn sáng tươi
Miệng nai thắm đỏ tuyệt vời
Khác chi những trái dâu nơi mé rừng
Móng nai đen bóng vô cùng
Tựa như than quý. Còn sừng nhỏ xinh
Phô ra ánh bạc lung linh,
Thân nai vàng tựa bình minh rạng ngời
Giữa mùa hè đẹp bầu trời
Sắc vàng phô thắm muôn nơi huy hoàng.
Khi nai khôn lớn, họp đoàn
Bầy nai một đám năm trăm tụ về
Bầu nai thống lĩnh mọi bề
Uy quyền nai chúa trị vì vang xa
Nổi danh Nai Chúa Cây Đa
Từ tâm, tài giỏi thật là xứng ngôi.
Cạnh khu rừng đó cùng thời
Có nai khác cũng ra đời vẻ vang
Sắc thân cũng đẹp vô vàn
Đến khi khôn lớn họp đoàn bên nhau
Năm trăm nai họp trước sau
Bầu nai này đứng cầm đầu chỉ huy
Tôn xưng danh hiệu uy nghi
Nai Vương rừng thắm quyền uy vô bờ.

*

Vùng Ba Lại Nai thuở xưa
Quốc vương nổi tiếng rất ưa nai rừng
Ngài luôn săn bắn chẳng ngừng
Giết nai, ăn thịt vô cùng hăng say
Khi làng kia, lúc làng này,
Săn đâu thì cũng đọa đày người dân
Bắt dân phục dịch nhọc nhằn
Phải ngưng công việc đang làm dở dang
Phải ngưng gặt hái mùa màng
Hoặc ngưng cày cấy, săn sàng tiếp tay

Giúp ngài săn bắn tại đây
Dân làng vì thế lâu nay muộn phiền
Họ bèn họp, quyết định liền
Lập ra một cái công viên trong vùng
Thật to lớn tựa khu rừng
Nhốt nai vào để quốc vương săn dân
Chẳng cần phiền đến người dân
Quốc vương có thể đi săn một mình.
Vườn nai lập tức hình thành
Ao trong, suối mát, cỏ xanh, trái vàng
Để nai ăn uống dễ dàng
Bốn bề vây kín, một đường vào thôi
Xong rồi tất cả mọi người
Cùng vào rừng rậm lừa nai ra liền
Dùng gậy gộc, dùng cung tên
Cùng bao chuông trống vang rền khu lên
Hai bầy nai sợ cuồng điên
Đua nhau chạy trốn vào liền vườn nai
Vườn yên lặng chẳng có ai
Thế là mắc bẫy. Dân cài cửa ngay
Hai bầy nai bị nhốt đây
Quản quanh sống ở trong này mà thôi.
Sau khi nai định cư rồi
Dân làng bèn đến tận nơi thưa trình
Thưa quốc vương mọi sự tình
Bao điều thiệt hại cho mình lâu nay
Vì ngài săn bắn vùng này
Đề rồi thỉnh nguyện: "Từ đây xin ngài
Chỉ vào săn trong vườn nai
Là nơi thú vị, thanh thoi, an toàn
Tự mình săn, tiện vô vàn
Chẳng cần phiền đến dân làng làm chi
Tự mình hưởng thú săn kia
Hạ nai, làm thịt, còn gì thú hơn!"
Quốc vương bèn tới thăm vườn
Nhìn nai chạy nhảy hai đoàn thật đông
Thời ngài cảm thấy hài lòng,
Chợt đâu lại thấy lẫn trong bia rừng
Hai nai vàng đẹp vô cùng

Sừng vươn cao vút, sắc lông óng vàng
Thật kỳ lạ! Thật bất thường!
Cho nên có lệnh quốc vương giao truyền:
"Hai nai vàng được bình yên
Cấm không ai được lạm quyền giết nai!"
Thế rồi ngày rộng tháng dài
Mỗi ngày ngài tới săn nơi vườn này
Một mình săn bắn dễ thay
Giết nai, làm thịt, mỗi ngày một con
Đôi khi công việc dập dồn
Ngài sai hầu cận săn luôn thay mình
Săn nai, mang xác về dinh
Vào lò xẻ thịt nấu thành món ăn.
Mỗi khi người tới để săn
Bầy nai náo động kinh hoàng trốn mau
Húc vào nhau, đập lên nhau
Rồi mang thương tích đón đau vô vàn.

*

Một ngày Nai Chúa vội vàng
Mời Nai Vương tới họp bàn cùng nhau
Lo âu Nai Chúa mở đầu:
"Chúng ta bị giết trước sau thoát nào
Vậy thời phải tính làm sao
Đừng thêm thương tích, đón đau, dọa dầy
Quốc vương chỉ muốn vườn này
Một nai làm thịt mỗi ngày mà thôi
Mình nên tự nguyện cho rồi
Mỗi ngày chọn một nai mời ngài soi,
Hôm nay chọn ở bầy tôi
Ngày mai bầy bạn ta thời luân phiên
Vận xui chỉ tới một bên
Chớ thêm khổ não muợn phiền ích đâu!"
Đôi bên đồng ý biết bao
Kể từ khi đó nai nào tới phiên
Tự mình đến nạp mạng liền
Kê đầu lên thớt lặng yên đợi chờ.
Mỗi ngày đầu bếp ghé qua
Giết nai, nấu nướng thật là tiện tay.
Hai bầy lần lượt vằn xoay

Một ngày tới lượt trong bầy Nai Vương
Buôn thay nai lại có mang
Cho nên nai mẹ đau thương vô cùng
Lo thân mình bị mạng vong
Lo thêm con nhỏ chờ mong chào đời,
Sợ con bị hại lây thôi
Cho nên nai mẹ ngỏ lời kêu than
Xin Nai Vương ban đặc ân
Để mình sống sót qua lần này thôi
Đến khi sinh nở xong rồi
Sẽ xin nạp mạng tức thời quản chi
Thế là cứu được thai nhi
Hy sinh một mạng thay vì cả hai.
Nai Vương nghe chẳng thuận lời:
"Tiếc thay luật lệ ta thời phải theo
Hãy tuân hành, chớ nói nhiều
Có thai, sinh đẻ là điều riêng tư
Để ta yên lặng từ giờ
Tới phiên, nạp mạng đừng chờ đợi chi!"
Nghe xong nai mẹ tái tê
Thương đau lệ ứa bờ mi nhạt nhòa
Qua tìm Nai Chúa Cây Đa
Trình bày hoàn cảnh xót xa muộn phiền
Cảm thương Nai Chúa nói liền:
"An tâm! Ta sẽ đổi phiên chuyến này
Tạm thời luật lệ đổi thay
Hoãn phiên bạn lại sau ngày sinh con!"
Sau khi Nai Chúa nói xong
Nhắm nơi lò thịt ung dung tới liền
Kê đầu lên thớt lặng yên
Chờ người đầu bếp tới bên giết mình.
Một bầu trầm lặng phủ quanh
Vườn nai lắng đọng bao tình thân thương.

*

Khi người đầu bếp tới vườn
Thấy trên thớt thịt nai đương nằm chờ
Dáng Nai Chúa đẹp vô bờ
Lệnh vua cấm giết nai từ lâu nay
Người đầu bếp ngại ngần thay

Nào đâu dám giết nên quay trở về
Trình cho vua rõ mọi bề
Ngạc nhiên vua vội vã đi tới vườn
Nhìn Nai Chúa nói thân thương:
"Ta từng ra lệnh mở đường tha mi
Chẳng hề bị giết hại chi
Sao mi lại đến làm gì chốn đây?"
Nghiêm trang Nai Chúa thưa ngay:
"Nai kia tới lượt hôm nay nạp mình
Nhưng nai lại sắp sửa sinh
Nghe nai cầu cứu, thương tình mẹ con
Lòng tôi cảm thấy héo hon
Nên tôi nhận giúp cho tròn đạo tâm,
Thật là thương cảm vô ngần
Khi tôi nghĩ đến số phận nai con
Chưa sinh ra đã chết luôn
Nào đâu có dịp ngắm vừng thái dương
Nào đâu được nếm giọt sương
Vương trên đầu cỏ dư hương ngọt ngào
Tôi không thể bắt nai nào
Thay phiên nai mẹ chết vào hôm nay
Thưa ngài vì lý do này
Nên tôi tình nguyện tới đây nạp mình
Cứu nai mẹ thoát điều linh
Cứu nai con sắp được sinh ra đời!"
Khi Nai Chúa vừa dứt lời
Vua Ba La Nại lệ rơi hai hàng
Dù dững mảnh, dù hiên ngang
Đại vương cảm động dịu dàng ngợi khen:
"Ôi Nai Chúa! đẹp vô biên!
Loài người dù khắp nơi trên cõi trần
Để gì theo được một phần
Như là bạn tử lòng nhân hôm này
Nhân từ thay! Đại lượng thay!
Vì tình đồng loại hiến ngay thân mình
Sẵn sàng mạng sống hy sinh
Thật là nhân hậu! Quả tình từ bi!
Hỡi Nai Chúa đứng lên đi
Từ nay bạn sẽ trọn bề an tâm

Chẳng ai hại đến tâm thân,
Mẹ con nai cũng hưởng phần bình an,
Ta ra lệnh khắp dân gian
Cấm không giết hại, phải tuân theo liền!"
Nhưng Nai Chúa vẫn nằm yên
Xót xa thành khẩn nói thêm đôi lời:
"Thế còn nai khác thưa ngài
Và bao nai sống ở ngoài vườn đây?"
Vua ban: "Kể cả nai này
Cấm ai sát hại từ ngày hôm nay!"
Chàng Nai Chúa nói: "Lành thay!
Thưa còn sinh vật quanh đây thế nào
Loài bốn chân khác thì sao?
Loài chim cất cánh bay cao trên trời?
Và loài cá nọ đang bơi
Tung tăng dưới nước sống đời tự do?
Các sinh vật đều âu lo
Bị người sát hại giết cho tàn đời!"
Vẫn nằm trên thớt chẳng rời
Mũi lòng Nai Chúa thốt lời thiết tha.
Tâm từ vua chợt thặng hoa
Vua bèn ban bố lệnh ra tức thời:
"Cấm săn bắn khắp nơi nơi
Cấm người giết hại muôn loài nói chung
Chim trời, cá nước, thú rừng
Tự do sinh sống khắp vùng thông dong!"

*

Sau khi tranh đấu thành công
Cho bao sinh vật sống trong đời này
Chàng Nai Chúa đứng dậy ngay
Hết lời ca tụng vua đây nhân từ.
Rồi Nai Chúa khuyên cáo vua
Giữ gìn năm giới từ xưa lưu truyền
Phát huy điều thiện thêm lên
Khơi nguồn hạnh phúc, tạo niềm hân hoan.
Bầy nai gồm cả hai đoàn
Theo chân Nai Chúa bình an vào rừng,
Muôn loài muông thú khắp vùng
Nhờ nhờ chung sống vui mừng hoan ca

Nhờ ơn Nai Chúa Cây Đa
Tâm từ toả ngát thật là chứa chan.
Bao kỳ hoa nở lại tàn
Vua Ba La Nại và chàng Chúa Nai
Yên bình sống đến cuối đời
Chết đi cùng tái sinh nơi cõi lành!

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
KING BANYAN DEER
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 13 ***

NAI NÚI VÀ NAI LÀNG

Nơi miền bắc Ấn Độ xưa
Có bầy nai sống bốn mùa bình yên
Nai sinh ra rồi lớn lên
Ngay khu rừng ở cạnh bên xóm làng
Nên nai thông thạo vô vàn
Biết điều nguy hiểm hiện đang đón chờ
Khi nai tới cạnh ruộng bờ
Nhất là vào lúc ngày mùa, lúa cao
Lúa vươn lên mọc ngang đầu
Nông dân giăng bẫy biết bao hiểm nghèo
Ngu ngơ nai bị giết nhiều
Sa chân, lâm nạn đủ điều tang thương.
Vào mùa gặt hái thông thường
Nai làng kinh nghiệm tìm đường an thân
Suốt ngày ẩn chốn sơn lâm
Đêm về mới dám xuống gần làng thôn
Xuống khi tắt bóng hoàng hôn
Bóng đêm dày đặc nhẹ buông khắp trời.
Có nàng nai đẹp dáng người
Cũng thường xuống núi rong chơi kiếm mồi
Nàng Nai Làng trắng phía đuôi
Tắm thân mềm mại, lông thời như tơ
Nâu nâu, hung đỏ mộng mơ

Mắt to trong sáng tựa như sao trời.

*

Ở trên ngọn núi cao vời
Sống trong rừng rậm xa nơi xóm làng
Có bấy nai núi lang thang
Trong bầy có một anh chàng trẻ trung
Nhân mùa gặt hái tung bừng
Chàng Nai Núi lạc xuống vùng cư dân
Xa bầy, bờ ngõ vô ngần
Chợt Nai Làng đẹp bất thần hiện ra
Người trẻ trung, sắc mặt mà
Chàng vừa trông thấy hồn đà mê say
Thế là chàng đã yêu ngay
Dù chưa biết rõ cô này là bao
Tuồng chừng yêu tự thưở nào
Tình yêu chất ngât trắng sao mơ màng,
Chàng luôn theo ngắm cô nàng
Dù cô chẳng biết có chàng ở quanh.
Một vài ngày thoáng trời nhanh
Chàng nai quyết định tự mình làm quen
Lìa rừng ra đứng một bên
Nơi nàng gặm cỏ ngay trên cánh đồng
Chàng nhìn đắm đuối vô cùng
Rồi lên tiếng nói du dương tuyệt vời:
"Nàng tiên nữ của tôi ơi!
Dễ thương như ánh sao trời long lanh
Như trăng rằm sáng đêm thanh
Tình ta sâu đậm xin dành nàng thôi..."
Ngay khi chưa nói dứt lời
Chàng nai vấp ngã ngay nơi vũng lầy
Chân chàng bị vướng rễ cây
Bùn dơ văng khắp lên đây mặt nai.
Nàng vui nghe nịnh êm tai
Nhìn chàng bùn lấm, hình hài ngô nghê
Nghĩ thầm: "Nai núi gốc ghê!"
Mím cười, trong dạ đã chê anh chàng.
Chàng Nai Núi đâu hay rằng
Trên cây một nhóm thần đang nhìn chàng
Các thần cây chốn rừng hoang

Thấy chàng ghéch mắt ngắm nàng say sưa
 Khiến cho vấp ngã bùn dơ
 Họ đều cười phá ra từ trên cao
 Họ kêu lên: "Đại khờ sao
Quả tình ngờ ngẩn ai nào sánh ngang!"
 Riêng một thân lại nghiêm trang
 Không cười, chỉ nói: "E rằng rồi đây
 Chàng nai trẻ đại khờ này
Lâm nguy sinh mạng, đọa đày xác thân!".
 Chàng nai bối rối một phần
 Và rồi tiếp tục bước chân si tình
 Theo nàng nai trẻ đẹp xinh
Lang thang như bóng với hình khắp nơi,
 Chàng khen nàng chẳng tiếc lời
Rằng nàng nhan sắc tuyệt vời thanh cao
 Rằng chàng mê mệt biết bao,
Tiếc thay nàng chẳng chút nào quan tâm.

*

 Ngày mùa rộn rã xa gần
 Một đêm trời tối nông dân đợi chờ
 Biết nai sẽ xuống ruộng bờ
 Lần theo đường núi từ xưa quen rồi
 Thợ săn đặt bẫy khắp nơi,
 Kín sau bụi rậm một người nấp đây.
 Nàng nai kinh nghiệm lâu nay
 Nửa đêm xuống tới nơi này nhìn quanh
 Láo liên cặp mắt tinh anh
Anh chàng Nai Núi theo nhanh sau nàng
 Miệng ca tụng, mắt mơ màng
Nai Làng thấy vậy vội vàng ngừng chân
 Khuyên rằng: "Này hỡi bạn thân
Anh đâu hay biết nông dân làng này
 Họ đều nguy hiểm lắm thay
Anh không kinh nghiệm, nơi đây chẳng rành
 Chỉ quen sống tận rừng xanh
Biết chi đường lối ở quanh trong vùng
 Dù cho đêm tối mịt mù
Vẫn gây chết chóc vô cùng thảm thương
 Đừng theo tôi xuống ruộng nương

Anh nên ở lại trên đường rừng thôi
Còn trẻ trung, chẳng thạo đời
(Và nàng thầm nghĩ: 'Lại hơi đại khờ!')
Nhiều nguy hiểm dọc ruộng bờ
Ở nguyên trên đó. Đợi chờ. Yên thân!"
Lời nghe hợp lý vô ngần
Trên cây quanh đó các thần hoan nghênh
Nhưng chàng nai cứ lặng thinh
Nào đâu nghe được âm thanh các thần,
Dù nàng nai cảnh cáo chàng
Chàng không chú ý. Mơ màng đi theo
Tán rằng: "Nàng rất đáng yêu!
Mắt nai lóng lánh diễm kiều dưới trăng!"
Chàng đang mê mẩn vì nàng
Cho nên đầu óc tâm can rối bời,
Nàng khuyên: "Anh chẳng nghe lời
Thời nên yên lặng, im hơi, đừng ồn!"
Chàng bèn ngậm miệng lại luôn
Theo nàng bèn gót, thả hồn lên mây.

*

Lúc sau đi tới bụi cây
Thợ săn kia sẵn tại đây nấp rình
Thần cây trông thấy hoảng kinh
Cùng nhau lo sợ cho sinh mạng chàng
Họ bay lượn mà bàng hoàng
Cứu nguy không được, nói năng nghẹn lời.
Nai Làng đi trước đánh hơi
Sợ rằng ần núp có người trong đây
Bầy giăng quả thật nguy thay
Mạng mình có thể chôn này lâm nguy
Nên nàng dừng lại chẳng đi
Nhường chàng đi trước, nàng thì theo sau
An toàn một khoảng cách nhau
Có chi nguy hiểm người đầu chịu thôi.
Thợ săn trông thấy nai rồi
Chàng nai đi trước dáng thời lơ ngơ
Ông ta lợi dụng thời cơ
Lấy cung tên bắn bắt ngờ giết ngay,
Nàng nai phách lạc hồn bay

Đi sau thấy vậ vôi quay đầu liền
Nhắm rùng nằng chạy cuồng điên.
Ba chân bốn cẳng thoát miền hiểm nguy.
Thợ săn vôi lượm mỗi kia
Nhóm lên củi lửa, tức thì lột da
Thịt nai một ít cắt ra
Nướng lên ăn uống thật là no nê
Xác nai còn lại vác về
Vợ con được hưởng thoả thuê thịt này.
Trên cao các vị thần cây
Thấy chàng Nai Núi giờ đây chết rồi
Người thời thương tiếc ngậm ngùi
Người thời trách cứ nặng lời nằng nai
Gây ra chết chóc bi ai
Đẩy đưa đồng loại vào nơi tàn đời.
Thần cây chỉ có một người
Trước từng cảnh cáo thốt lời khuyên răn
Giờ đây lên tiếng than rằng:
"Say mê, bông bột như chàng nai kia
Quả là khờ dại muôn bề
Để rồi mất mạng thảm thê tức thời!
Ngẫm ra dục vọng ở đời
Vô vàn giả tạo con người nào hay
Niềm vui dù đạt được ngay
Hay đâu vui đó đong đầy hư không
Rồi tàn lụi, rồi suy vong
Đón đau, khổ cực, khôn cùng, bi ai!"

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
MOUNTAIN BUCK AND VILLAGE DOE
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 14 ***

NAI GIÓ VÀ CỎ MẬT

Thành Ba La Nại thuở xưa
Có vườn ngự uyển của vua trong này

Ông làm vườn chăm chỉ thay
Hàng ngày chăm sóc luôn tay chẳng ngừng.
Cạnh bên là một khu rừng
Mỗi khi súc vật tìm đường qua đây
Vào vườn phá phách cỏ cây
Ông làm vườn báo vua hay biết liền
Thấy ông bực tức than phiền.
Nhà vua bèn phán: "Rừng bên thú nhiều
Thú qua phá chẳng bao nhiêu
Nếu là giống lạ hãy theo bắt về!"
Ông làm vườn một ngày kia
Thấy con nai giống lạ kỳ hiện ra
Cuối vườn ở tận phía xa
Thấy người thoáng hiện nai ta biến rồi
Chạy nhanh như gió ngoài trời
Gọi là "Nai Gió" ông thời đặt tên
Nai nhút nhát, nai lành hiền
Giống này rất quý, khắp miền hiếm thay.
Ông làm vườn báo vua ngay
Vua bèn hỏi: "Bắt nai này khó chăng?"
Ông làm vườn vội thưa rằng:
"Mật ong nếu có, dễ dàng bắt nai
Đưa nai vào tận lâu đài
Không gì trở ngại, xin ngài an tâm!"
Vua nghe ưng ý vô ngần
Vội vàng truyền lệnh cho quân triều đình
Mật ong đem đựng đầy bình
Đưa ông xử dụng, mặc tình thoả thuê.

*

Chú Nai Gió rất say mê
Cỏ non, hoa quả xum xuê vườn này
Lân la nai đến ăn đây
Thấy người thấp thoáng hàng ngày mà thôi
Ông làm vườn tránh mật rồi
Để nai quen chỗ, quen người, an tâm
Rồi ông lấy mật âm thầm
Trét lên trên cỏ chỗ gần nai ăn,
Hương thơm cỏ ngọt nhẹ lan
Mon men nai đến ăn càng thêm ưa

Càng thêm khát, càng say sưa
Quần quanh lảng vảng sớm trưa vườn này
Chỉ ham cỏ mật hương bay
Ngoài ra không thích đổi thay món gì.
Ông làm vườn chẳng vội chi
Lên la đến cạnh nai kia thêm gần.
Thoạt tiên nai bỏ chạy luôn
Nhưng rồi hết sợ thấy không hại gì
Từ thân thiện đến cận kề
Dù ông cầm cỏ nai thì vẫn ăn
Còn đâu trở ngại khó khăn
Lòng tin nai đã gia tăng nhiều rồi.
Ông làm vườn ngậm sai người
Dựng lên phen chắn dọc nơi con đường
Từ xa mãi phía cuối vườn
Dẫn vào đến tận trong sân lâu đài
Hai bên phen chắn kín rồi
Nai đâu còn thấy bóng người ở quanh!
Sau khi kế hoạch hoàn thành
Ông làm vườn vội đeo bình mật ong
Tay ôm bó cỏ thông dong
Dụ nai ăn cỏ theo ông dần dà
Tiến vào đường đã vẽ ra
Để rồi kết thúc thật là đẹp thay
Nai theo cỏ mật trên tay
Cuối cùng bị lọt vào ngay lâu đài,
Lính canh đóng cửa nhốt nai
Con mồi vào bẫy có tài nào ra.
Khi nai trông thấy người ta
Đột nhiên xuất hiện, thật là hoảng kinh
Quay đầu nai chạy loanh quanh
Mong tìm đường thoát ra nhanh chốn này.

*

Nhà vua ghé tới nơi đây
Ngắm con Nai Gió loay hoay cuống cuống
Vua bèn nói: "Thật lạ thường
Làm sao nai lại bị vương thảm sầu!
Thấy người ở tại chôn nào
Cả tuần nai chẳng dám bao giờ về

Còn nơi hiểm hóc gian nguy
Nai thường hoảng sợ, lánh đi cả đời,
Nhưng nhìn kia! Nai khổ rồi!
Thú hoang nhút nhát quen nơi núi rừng
Bỗng thành nô lệ bi thương
Cho mùi vị ngọt thơm vương cỏ làn
Để rồi xa chốn non ngàn
Vào thành, nằm bẫy, điều tàn xác thân!"
Vua kêu gọi: "Hỡi thân dân
Đạo sư cao cả bao lần nhắc ta
Đừng nên quyến luyến thiết tha
Đừng nên tham đắm! Cô mà buông nhanh!
Này hương vị, này sắc thanh
Đều như gió thoảng qua màn mà thôi!"
Vớ từ tâm, vớ tình người
Vua ra lệnh thả chú nai tức thì.
Kể từ ngày đó trở đi
Nai không lai vãng trở về vườn vua.
Tiếc chi mùi vị xa xưa
Hương thơm cỏ mật đã thừa đón đầu!

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE WIND-DEER AND THE HONEY GRASS
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 15 ***

NAI TRỐN HỌC

Ngày xưa có một bầy nai
Cùng nhau vui sống giữa nơi non ngàn
Nai già khả kính, khôn ngoan
Lại thêm khéo léo, giỏi giang, làm thầy
Bao nhiêu nai nhỏ trong bầy
Được thầy dạy dỗ điều hay, điều lành
Tài tháo vát, sự khôn lanh
Để khi nguy biến thoát nhanh được liền.
Thầy nai có một cô em

Một hôm cô trịnh trọng đem con mình
Đến thăm anh, nói tâm tình:
"Con trai em đó, mong anh chỉ bày
Dạy cho cháu học điều hay
Những điều khôn khéo lâu nay thường dùng
Để mà thoát bầy diệt vong
Thoát mưu thâm độc, thoát vòng hiểm nguy!"
Thầy nai nói: "Đâu khó gì
Ngày mai cháu đến ta thì dạy cho!"
Đầu tiên theo đúng dự trù
Chú nai đến học cứ như bình thường
Nhưng rồi lòng chú vấn vương
Ham chơi, ham nghịch, chẳng màng học chi
Đua đòi theo các nai kia
Không hề đến lớp, thiết gì thầy đâu,
Thời gian sau chẳng bao lâu
Chú nai trốn học, lao đầu rong chơi
Hiểu đâu nguy hiểm ở đời
Biết bao cạm bẫy con người giăng ra
Thế mà chú chẳng thiết tha
Chẳng ham học hỏi để mà thoát thân.

*

Một ngày vô phúc bội phần
Chú nai mắc bẫy, sa chân mé rừng
Kẹt luôn chẳng thể vẫy vùng
Ở nhà mẹ chú vô cùng lo âu
Chờ hoài nào thấy con đâu
Mẹ bèn vội vã tới mau hỏi thầy:
"Con em từ bấy lâu nay
Cùng anh theo học giờ đây thế nào?
Khôn ngoan học được là bao
Để mà tránh khỏi sa vào nguy nan?"
Thầy nai chán nản than van:
"Con em dạy khó vô vàn em ơi
Không thích học! Chỉ ham chơi!
Luôn luôn trốn học mặc lời khuyên răn
Nể em anh cố can ngăn
Nhưng mà nó chẳng ăn năn sửa mình,
Em thời ngoan ngoãn, chân tình,

Nó thì ngược lại! Anh đành bó tay
Làm sao dạy nổi nó đây
Chắc rồi thảm họa đọa đày tới nơi!"
Thế là quả đúng như lời
Mẹ nai nghe được tin người con hoang
Ham chơi rong ruổi lang thang
Đã sa vào bẫy bùa giăng dọc đường
Thợ săn bắt giết thảm thương
Lột da, xẻ thịt, lóc xương, chặt đầu
Thật là tai nạn thảm sầu
Mẹ đau! Thầy cũng buồn rầu khôn nguôi.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE FAWN WHO PLAYED HOOKY
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 16 ***

NAI GIÀ CHẾT

Ngày xưa có một bầy nai
Cùng nhau vui sống giữa nơi non ngàn
Nai già khả kính, khôn ngoan
Lại thêm khéo léo, giỏi giang, làm thầy
Bao nhiêu nai nhỏ trong bầy
Được thầy dạy dỗ điều hay, điều lành
Tài tháo vát, sự khôn lanh
Để khi nguy biến thoát nhanh được liền.
Thầy nai có một cô em
Một hôm cô trịnh trọng đem con mình
Đến thăm anh, nói tâm tình:
"Con trai em đó, mong anh chỉ bày
Dạy cho cháu học điều hay
Những điều khôn khéo lâu nay thường dùng
Để mà thoát bẫy diệt vong
Thoát mưu thâm độc, thoát vòng hiểm nguy!"
Thầy nai nói: "Đâu khó gì
Ngày mai cháu đến ta thì dạy cho!"

*

Thế rồi theo đúng dự trù
Chú nai đến học rất ư chuyên cần
Nghe lời thầy dạy, chuyên tâm
Trong khi nai khác quây quần rong chơi,
Chỉ sau khi học xong xuôi
Chú nai mới ghé đến nơi bạn bè,
Bầy nai nhỏ thích rủ rê
Chú nai nhất quyết chẳng hề nghe theo.
Chú luôn kiên nhẫn đủ điều
Giúp bè, giúp bạn với nhiều từ tâm,
Chú tôn kính thầy vô ngần
Vì thầy kiến thức uyên thâm vô cùng
Dạy cho con cháu hết lòng
Ôn thầy to lớn chú không quên nào.

*

Một hôm bên mé rừng sâu
Chú nai vô ý kẹt vào bẫy kia
Kêu la đau đớn kể chi
Bạn bè sợ hãi tức thì trốn ngay
Chạy về báo mẹ nai hay
Mẹ nai kinh hoàng tìm thầy than van:
"Con em mắc bẫy thợ săn
Làm sao cứu nó? Khó khăn vô vàn!"
Thầy nai vội vã trấn an:
"Chắc rằng cháu sẽ an toàn mà thôi
Đừng lo gì nữa em ơi
Trước đây cháu học hành thời siêng năng
Tận tâm, cẩn thận, đàng hoàng
Cho nên cháu đã khôn ngoan lắm rồi
Đủ tài đối phó với đời
Thợ săn muốn hại cháu thời dễ đâu
Đừng lo lắng, chớ buồn rầu
Anh tin rằng cháu sẽ mau trở về!"

*

Trong khi đó chú nai kia
Tuy đang mắc bẫy chẳng hề buông xuôi
Trong đầu suy nghĩ sục sôi:
"Bạn bè chạy trốn hết rồi, buồn thay!

Còn ai giúp đỡ mình đây
Đề mà thoát khỏi bầy này nguy nan
Bao điều thầy dạy khôn ngoan
Thử mang áp dụng phá tan xích xiềng!"
Thế là nai quyết định liền
Đóng trò "giả chết" ngay trên chỗ này.
Thoạt tiên nai bới cào ngay
Cổ cây đất bụi tung bay mịt mù
Giống như giã gạo điên cuồng
Tưởng chừng nai cố tìm đường thoát thân;
Rồi thêm nước tiểu và phân
Phóng ra vung vãi dưới chân chảy dài
Giống nai trong bầy bị ai
Chết vì sợ hãi thường bài tiết ra;
Rồi thêm nước miếng chan hòa
Nai phun sùi bọt chảy qua miệng mồm;
Nai nằm duỗi thẳng người luôn
Thân nghiêng về phía bên hông cứng đờ;
Mắt trợn lên, lưỡi thè ra
Bốn chân cứng ngắc như là khúc cây;
Hít vào lồng ngực cho đầy
Rồi dồn không khí xuống bụng mình
Khiến cho bụng bị trương phình;
Cuối cùng đầu ngoẹo xuống sinh năm yên
Nai không thở lỗ mũi trên
Thở bằng lỗ mũi sát bên đất liền
Nai nằm bất động im lìm
Khác gì xác chết, lại thêm nặng mùi
Khiến ruồi bay quần quanh người
Quạ thời lảng vảng chờ mồi kiếm ăn.

*

Ngày hôm sau bác thợ săn
Trời vừa hừng sáng ghé thăm từng vùng
Thăm nơi đặt bẫy trong rừng
Thấy nai mắc bẫy bác mừng đến xem
Ngạc nhiên thấy bụng phình lên
Vỗ vào thấy cứng vội tin chết rồi
Thêm mùi dơ dáy khắp nơi
Vo ve vang tiếng đám ruồi lượn quanh

Bác bèn suy nghĩ rất nhanh:
"Chắc nai mắc bẫy của mình từ khuya
Xác nai đã cứng rồi kia
Thịt nai sắp bị ươn đi mất rồi
Lột da ngay mới kịp thời
Tại đây làm thịt con mới cho mau
Rồi mang thịt về nhà sau!"
Tin rằng nai chết còn đâu nghi ngờ
Thợ săn bèn gỡ bẫy ra
Gom cây, gom lá phủ qua đất bùn
Thành nơi làm thịt nai rừng.
Chú nai nhận thấy có đường thoát thân
Không còn vương bẫy dưới chân
Tự do, sung sướng còn chần chờ chi
Nai chồm dậy, nai phóng đi
Nhanh như tên bắn, khác gì mây trôi
Trở về rừng rậm núi đồi
Ấm êm, hạnh phúc cạnh nơi mẹ mình.
Bầy nai mừng rỡ thật tình
Ăn mừng đồng loại an bình trở lui
Thoát qua cạm bẫy loài người
Trò nhờ chăm chỉ, thấy thời tận tâm.
Mới hay bài học chuyên cần
Mang về phần thưởng vô ngần lớn lao.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE FAWN WHO PLAYED DEAD
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 17 ***

GIÓ VÀ TRĂNG

Thuở xa xưa tại rừng già
Có hai con vật rất là thân nhau
Từ sáng sớm đến canh thâu
Mãi luôn kề cận, có đâu xa lìa
Sống bên tảng đá lớn kia
Cây cao, bóng mát tỏa đi khắp vùng

Một sư tử, một hổ rừng
Cùng nhau kết bạn, lạ lùng lắm thay!
Hai con vật ở chốn này
Quen nhau từ nhỏ đến nay lâu dài
Rong chơi khắp chốn kẻ vai
Không hề để ý hai loài khác nhau,
Đôi bên cùng rất tâm đầu
Thấy chi tình bạn có đâu khác thường
Nhất là ở chốn núi rừng
Một vùng phẳng lặng, bốn phương an lành
Lại thêm có vị tu hành
Sống gần ngay đó hiền lành từ tâm
Ăn tu, xa lánh bụi trần
Từ lâu đôi bạn vô ngần kính yêu.

*

Thế rồi một sớm một chiều
Tự nhiên đôi bạn đặt điều cãi nhau.
Hổ lên tiếng: "Đã từ lâu
Mỗi khi trăng ở trên đầu khuyết đi
Hết tròn trịa giữa đêm khuya
Bà con làng xóm tức thì biết ngay
Khí trời lạnh lẽo về đây!"
Nghe xong sư tử chê: "Này bạn ơi
Nói chi cái chuyện lạ đời
Nghe sao vô lý, tức cười lắm thay
Mọi người đều biết lâu nay
Khi trăng hết khuyết, lại đây bên sao
Trăng rằm tỏa sáng thanh tao
Là khi cái lạnh vùng cao trở về!"
Hai bên tranh cãi góm ghê
Nặng lời, to tiếng có nề hà đâu
Dễ gì mà chịu thua nhau.
E rằng tình bạn từ lâu vững bền
Nguy cơ sứt mẻ đáng phiền
Cả hai đồng ý tìm lên hỏi thầy
Hỏi sư ở ẩn rừng này
Chắc sư thông thái sẽ hay biết liền.
Sư đang ngắm cảnh thiên nhiên
Hai con thú nọ đến bên kính chào

Và rồi lần lượt trước sau
Đưa ra thắc mắc chờ câu trả lời.
Sau hồi suy nghĩ, sư cười
Rồi sư lên tiếng thành thoi dạy rằng:
"Dù cho thay đổi tuần trăng
Dù tròn, dù khuyết bóng hằng trên cao
Dưới này bất cứ lúc nào
Khí trời lạnh lẽo tùy vào gió thổi,
Gió từ khắp bốn phương trời
Mang theo cái lạnh về nơi chốn này
Hai con đều đứng, đều hay
Ngẫm xem sẽ thấy ra ngay, chớ buồn
Không ai thua, chẳng ai hơn
Điều quan trọng nhất là luôn kết đoàn
Đừng tranh chấp, hãy hợp quần
Sống chung như vậy vô ngần tốt tươi!"
Hồ và sư tử nghe rồi
Thấy ra chân lý rạng nơi pháp màu
Ơn thầy cảm tạ khẩu đầu
Giã từ am vắng cùng nhau ra về
Trong lòng sung sướng đê mê
Mối tình bạn cũ chẳng hề lung lay
Nhủ lòng: "Thời tiết đổi thay
Chỉ riêng tình bạn tháng ngày keo sơn!"

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE WIND AND THE MOON
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 18 ***

ĐÊ CỨU THẦY TU

Một trong tôn giáo cổ xưa
Có thầy tu nọ rất ưa té thần
Tuy ông nổi tiếng xa gần
Nhưng mà mê muội tâm thần nhiều thay.
Một hôm ông chọn dê này

Cho rằng thích hợp, giết ngay tể thân
Nghĩ suy lâm lạc vô ngân:
"Dê làm lễ vật muôn phần linh thiêng!"
Ông ra lệnh kẻ dưới quyền
Dắt dê ra tắm ở bên sông vàng
Dòng sông thánh chảy rộn ràng
Tắm xong trang điểm một tràng hoa tươi
Cổ dê đeo đẹp tuyệt vời,
Gia nhân, thuộc hạ đồng thời tắm luôn
Tẩy cho sạch sẽ tắm thân
Để mà tham dự vào phần lễ nghi.

*

Dưới bờ sông chú dê kia
Biết mình sắp bị giết đi tể thân
Dê suy tư, sáng trong tâm
Bao nhiêu tiền kiếp dần dần hiện ra
Tử, sinh nhiều đợt trôi qua
Luân hồi luẩn quẩn thật là đốn đau,
Dê kia nhận thức ra mau
Lắm điều sai trái trước sau của mình
Kiếp xưa nhân xấu tạo thành
Khó mà gạt được quả lành kiếp nay
Dê từng trả nghiệp bao ngày
Giờ đây nghiệp sắp dứt ngay hết rồi
Thế là thoát kiếp luân hồi
Thoát vòng đau khổ, xa nơi đọa đày
Niềm vui rộn rã về đây
Dê cười lớn tiếng, sông này vang xa.
Đang cười dê chợt nghĩ ra
Một điều cũng rất xót xa vô ngân:
"Thầy tu mê muội tể thân
Sát sinh ác độc gieo nhân bây giờ
Kiếp sau quả ác đón chờ
Chấp chùng tiếp nối có ngờ được đâu!"
Thế là dê lại bắt đầu
Khóc lên lớn tiếng, thương đau ngập tràn.
Trên dòng sông thánh thênh thang
Mọi người đang tắm nghe vang tiếng cười
Rồi nghe dê khóc nghẹn lời

Ngạc nhiên kéo đến tận nơi hỏi dò
Đê bèn đáp: "Có lý do
Nhưng ta chỉ muốn nói cho một người
Đó là tu sĩ mà thôi
Đem ta gặp chủ nhân rồi sẽ hay!"

*

Đám gia nhân tò mò thay
Đem đê về gặp chủ ngay tức thời
Kể ra mọi chuyện đầu đuôi
Ngạc nhiên tu sĩ thốt lời hỏi đê:
"Mi cười rồi khóc, lạ ghê
Hãy cho ta biết chuyện gì xảy ra?"
Đê bèn đáp, giọng thiết tha:
"Kiếp xưa ta cũng từng là thầy tu
Lễ nghi tôn giáo cổ xưa
N như ông, ta cũng rất ưa, rất rành
Giết đê làm vật hy sinh
Để mà dâng cúng thần linh của mình
Nghĩ rằng lợi ích tạo thành
Giúp nhiều cho việc tái sinh sau này
Ai ngờ hậu quả thảm thay
Đầu ta bị chém đọa đày xác thân
Bốn trăm chín mươi chín lần
Luân phiên nhiều kiếp muôn phần thương đau,
Hôm nay sắp bị chém đầu
Cộng chung trả nghiệp trước sau luân hồi
Năm trăm lần, đủ số rồi
Đây là lần chót nổi trôi ta bà
Bao nhiêu hậu quả xảy ra
Do hành vi rất xấu xa kiếp nào
Giờ đây chấm dứt! Lành sao
Khiến ta cười lớn tuôn trào niềm vui,
Và rồi ta lại buồn thôi
Khi ta chợt nghĩ ông rồi giống ta
Sát sinh tế lễ xấu xa
Để rồi hậu quả khó mà thấy ngay
Trong năm trăm kiếp tới đây
Đủ năm trăm lượt đong đầy khô đau
Năm trăm lượt bị chém đầu

Nghĩ thêm kinh hãi, ta đâu cảm lòng
Quả là thương cảm vô cùng
Biến cười thành khóc, đôi dòng lệ tuôn!"
Thầy tu rung động tâm hồn
Nghĩ lời dê đúng nên ông nói liền:
"Thưa ngài dê, chớ muộn phiền
Tôi không giết nữa, thả liền ngài đây!"
Dê bèn nói: "Thật lạnh thay!
Dù ông không giết tôi ngay bây giờ
Thời bao quả xấu vẫn chờ
Hôm nay tôi chết, khó mà thoát đâu
Rồi tôi vẫn bị chém đầu
Thế là giải thoát! Qua cầu trảm luân!"
Thầy tu hăng hái nói luôn:
"Chúng tôi bảo vệ, an tâm, thưa ngài
Tôi và thuộc hạ trong ngoài
Dốc lòng ngăn chặn nguy tai giúp ngài!"
Nhưng dê giảng giải khoan thai:
"Dù ông che chở cũng hoài công thôi
Vì rừng yêu đuổi sức người
So cùng quyền lực cao vờ thiêng liêng!"
Thầy tu huỷ bỏ lễ liền
Sát sinh cúng tế chẳng tin nữa rồi
Thả dê về chốn núi đồi
Lệnh cho thuộc hạ tức thời dôi theo
Đề phòng chống mọi hiểm nghèo
Giúp cho dê được muôn điều bình yên.
Lang thang đồi núi thiên nhiên
Chợt dê trông thấy ở trên cây cành
Lá non mơn mớn tươi xanh
Dê vươn cao cổ rướn mình lên ăn
Bỗng đâu trời đất thét gầm
Một cơn giông bão bất thần nổi lên
Sét kêu một tiếng vang rền
Đánh vào tảng đá ngay trên phía đầu
Chẻ ra một miếng thật sâu
Roi như dao nhọn xuống mau khác gì
Đầu dê bị cắt đứt lia
Chết ngay tức khắc thảm thê vô cùng

Thế rồi cơn bão chợt ngừng
Biến đi mất dạng vào vùng thăm xa.

*

Nghe tin kỳ lạ truyền ra
Dân làng bàn tán: "Khó mà hiểu thay!"
Thần trên cây kể chỗ này
Từ đầu chứng kiến giờ đây dạy rằng:
"Hãy nhìn dê đê làm gương
Sát sinh hậu quả trăm đường đón đau
Từ kiếp này, tới kiếp sau
Muôn vàn khổ não tiếp nhau chập chùng
Khó mà thoát khỏi luật chung.
Hãy xa nghiệp dữ, xa vùng vô minh
Ngưng tay tàn sát sinh linh
Đê mà vui hưởng quả lành tương lai!"

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE GOAT WHO SAVED THE PRIEST
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 19 ***

THẦN CÂY ĐÀ

Thời xưa và cả thời nay
Số người mê tín, buồn thay, quá nhiều!
Họ mê muội tin đủ điều
Gặp cây cổ thụ họ đều van xin
Tin rằng chắc có thần tiên
Nơi đây cư ngụ đầy quyền phép cao
Tin rằng cầu khẩn ước ao
Nếu thần giúp đỡ thế nào cũng xong.

*

Nơi miền bắc Ấn mệnh mông
Có cây đa mọc trong vùng Ka-Si
Thân to lớn, dáng lạ kỳ
Nên chàng buôn nọ đang đi chợ dừng
Ghé vào khấn chẳng ngại ngừng
Tin rằng thần ngụ trên từng cây cao

Giúp anh thoả nguyện ước ao
Thời anh lẽ tạ đâu nào dám quên
Sát sinh để cúng tế liền
Trả ơn thần thánh linh thiêng giúp mình.
Bất ngờ ước nguyện đạt thành
Nào ai hay biết duyên lành từ đâu
Thánh thần quyền phép nhiệm màu?
Hay là ma quỷ giúp nhau chuyển này?
Riêng anh tin chính thần cây
Đáp lời cầu khẩn ra tay giúp mình
Nên anh muốn đáp ân tình
Vội lo tổ chức sát sinh cúng thần.
Lời cầu xin lớn bội phần
Cho nên lẽ tạ cũng cần lớn theo,
Anh mua súc vật rất nhiều
Dê, lừa, cừu với bao nhiêu là gà
Củi gom gần gốc cây đa
Chỉ chờ châm lửa thiêu là cúng ngay
Lẽ xin dâng cúng thần cây,
Tội thay súc vật đọa đày xác thân.

*

Chợt đâu xuất hiện vị thần
Nhìn anh lên tiếng khuyên răn chân thành:
"Anh từng khẩn hứa thần linh
Giúp cho công việc của mình thành công
Giờ đây kết quả đã xong
Bày ra cúng tế cầu mong đáp đền.
Nhưng sát sinh chỉ thêm phiền
Chỉ mau sa đọa vào miền đốn đau
Việc làm độc ác trước sau
Thời bao quả xấu đến mau tức thời
Phải qua nhiều kiếp luân hồi
Luân phiên trả nghiệp ai người thoát qua
Ngưng ngay hành động xấu xa
Đề cầu giải thoát thân ta sau này!
Còn như anh nghĩ tại đây
Quả là có vị thần cây ẩn tàng
Thì sao anh lại nghĩ rằng
Thần linh chỉ thích được dâng thịt thà

Mà không chỉ hưởng hương hoa?"
Thần cây khuyên nhủ xong là biến đi.

*

Chàng buồn mê tín ngu si
Nghe xong chợt hiểu những gì đúng, sai
Kể từ ngày đó gặp ai
Chàng luôn can gián mọi người sát sinh:
"Chớ hề giết loài hữu tình
Sống theo chánh pháp, nghiệp mình hưởng vui!"

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE GOD IN THE BANYAN TREE
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 20 ***

VUA KHỈ VÀ THỦY QUÁI

Ngày xưa trong chốn rừng sâu
Có bầy khỉ nọ cùng nhau họp đoàn
Đếm ra đủ tám mươi ngàn
Bầu ra vua khỉ đầu đàn chỉ huy
Thân hình vua lớn dị kỳ
Lại thêm đầu óc rất chi tuyệt vời.
Thế rồi một buổi đẹp trời
Họp bầy, vua khỉ ban lời khuyên răn:
"Hãy nghe đây, các thần dân!
Rừng nhiều cây trái vô ngần độc thay
Cùng nhiều hồ nước quanh đây
Chứa loài thủy quái lâu nay nấp rình,
Ai ăn quả lạ trên cành
Hay là uống nước hồ mình không quen
Đừng ăn, đừng uống ngay liền
Hỏi ta trước đã, chớ nên vội vàng!"
Nghe lời vua khỉ khôn ngoan
Cho nên bầy khỉ cả đoàn tuân theo
Tránh xa chết chóc hiểm nghèo
Rừng thiêng, nước độc trăm điều gian nguy.

*

Thời gian trôi, một ngày kia
Cả bầy khi tới bên lè rừng hoang
Kiếm ăn suốt buổi lang thang
Giờ này mệt mỏi cả đoàn ngừng chân
Ngồi quanh hồ lạ ở gần
Dù đang khát nước, ngại ngần lấm thây
Nào đâu dám uống nước ngay
Đành chờ vua khi tới đây thăm dò.
Ngay khi vua khi tới hồ
Thấy toàn bầy vẫn ngồi chờ ở quanh
Bèn khen: "Quả thật khôn lanh
Chờ ta dò xét tình hình tại đây!"
Mắt tinh vua khi thấy ngay
Dấu chân súc vật in đầy chung quanh
Nhưng đều đi xuống hồ xanh
Dấu chân trở lại quả tình thấy đâu
Nên vua khi nhận ra mau
Có loài thủy quái ẩn sâu dưới này,
Vua bèn nói với cả bầy:
"Coi chừng quái vật hồ đây hại mình!"

*

Quả nhiên có quý thật tình
Quý chờ chẳng được hiện hình trời lên
Vừa hung dữ, vừa cuồng điên
Bụng xanh, mặt trắng, lông đen, mắt lồi
Móng chân đỏ nhọn kinh người
Quý lên tiếng nói: "Xin mời xuống ngay
Xuống đây uống nước hồ này
Cớ sao nhịn khát mà gây muộn phiền!"
Đáp lời vua khi hỏi liền:
"Hồ này có phải thuộc quyền mi không
Và mi thường cũng ăn luôn
Những ai chót đại sa chân chốn này?"
Quý bèn đáp: "Đúng vậy thay
Ta ăn tất cả, lâu nay quen rồi
Chim muông, súc vật, con người
Ngươi to xác chắc thịt tươi đậm đà!"
Quý thèm, nước miếng chảy ra

Uớt cầm lông lá thật là hãi kinh.
Nhưng vua khí rất thông minh
Bao năm tu luyện quả tình khôn ngoan
Tỏ ra bình thản nói rằng:
"Hại ta nào có dễ dàng vậy đâu
Hồ này thùng thẳng trước sau
Bày ta uống hết ai nào cản ngăn!"
Quý bèn cất tiếng cười gằn:
"Sao người làm chuyện khó khăn động trời!"
Nghiêm trang vua khí trả lời:
"Dùng tre làm ống hút thời dễ thay
Ống dài hút nước lên ngay
Chúng ta xa cách tầm tay mi rồi
Mi làm sao với tới nơi
Làm sao ăn sống nuốt tươi cả bày?"

*

Từ trong quá khứ trước đây
Thật ra vua khí đã dày công phu
Bao năm tu luyện thượng thừa
Cho nên tài giỏi dễ thua ai nào.
Tre thường từng đoạn nối nhau
Bên trong mỗi đoạn có đầu có đuôi
Mắt tre thành đốt ngăn đôi
Dễ gì mà hút nước nơi hồ này,
Phải nhờ vua khí ra tay
Thổi vào cho đốt rơi ngay ra ngoài
Thành tre ống rộng và dài
Rừng tre theo đó tức thời rộng ngay
Tám mươi ngàn khí quanh đây
Bẻ tre, uống nước hồ này cùng nhau.
Quý nhìn thấy nước rút mau
Khoanh tay bất lực, có đâu kịp ngờ
Sôi gan, bực tức, thần thờ
Trườn mình xuống dưới đáy hồ lặn luôn
Chỉ còn bóng nước chập chờn
Nổi lên như chớ nổi hờn oán than!
Từ ngày đó khắp nhân gian
Có loài tre mới trên ngàn rộng không

Tre dài, đầu cuối suốt thông
Mắt cùng với đốt trong lòng biến luôn.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE MONKEY KING AND THE WATER DEMON
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 21 ***

CÂY GIỐNG THỢ SĂN

Xưa trong rừng thẳm núi sâu
Có con dê núi sống lâu chốn này
Dê ăn hoa quả trái cây
Từ cành rơi rụng xuống ngay cỏ làn,
Một cây đặc biệt vô vàn
Trái ngon, dê khoái tới ăn vô cùng.
Có chàng nọ ở trong vùng
Thường hay quanh quần săn lùng dê, nai
Muru mô đặt bẫy khắp nơi
Để rồi bắt giết con mồi thẳng tay,
Thợ săn nghĩ kế thật hay
Leo lên ẩn núp trên cây trên cành
Rồi buông dây xuống khôn lanh
Làm thành thòng lọng uốn quanh cỏ mềm
Giữa thòng lọng chàng đặt thêm
Trái cây ngon ngọt để đem nhử mồi
Ngu ngơ súc vật tới nơi
Ham ăn hoa trái tức thời kẹt dây
Thợ săn thắt thòng lọng ngay
Dê, nai mắc bẫy đọa đày thảm thương.

*

Một ngày vào sáng tinh sương
Con dê núi nọ tìm đường đến đây
Đến cây ưa thích lâu nay
Hầu mong kiếm trái cây này để ăn
Dê đâu nhìn thấy thợ săn
Hiện đang ẩn núp trên tàn cây cao
Đặt mồi quyen rũ ngọt ngào

Cùng dây thông lọng xiết bao hãi hùng.
Dù đang đói bụng vô cùng
Tính luôn cẩn thận coi chừng hiểm nguy
Nên dê không cầu thả chi
Vừa đi vừa ngó bốn bề chung quanh,
Chợt dê thấy trái ngon lành
Sẵn sàng để dưới cây mình thường ưa
Dê thắc mắc, dê suy tư:
"Trái cây thơm ngọt sao chưa ai dùng
Thật kỳ lạ, thật bất thường
Có điều nguy hiểm hiện đương đón chờ!"
Khi dê đi tới từ xa
Thợ săn ngó thấy, tỏ ra mừng thầm
Nhưng khi dê tiến lại gần
Dê nhìn quanh quất, tần ngần nghĩ suy
Bước chân dò dẫm hồ nghi
Thợ săn thấy vậy lại e mất môi
Sơ dê quay mắt đi thôi
Cho nên nộn nóng, tính thời lo xa
Chàng cầm trái ngọt ném ra
Hướng nơi dê đứng để mà dụ dê
Mong dê thấy trái sẽ mê
Ham ăn mà tiến gần về góc cây
Nơi thông lọng bầy giăng đây,
Nhưng âm mưu đó tiếc thay không thành.
Đây là dê núi khôn lanh
Nên dê hiểu rõ từ cảnh cây cao
Trái cây rơi thẳng xuống mau
Chứ đâu hoa quả lẽ nào bay ngang
Thật là chuyện lạ vô vàn
Có điều mờ ám, nguy nan chốn này,
Nên ngay cả chính cái cây
Dù là quen biết lâu nay đã đành
Dê quan sát kỹ trên cành
Thấy ra có kẻ nấp rình nơi đây
Dê bèn làm bộ khéo thay
Nhu là không thấy người này mà thôi
Nhắm cây dê nói đôi lời:
"Ôi cây thân mến, lâu đời quen nhau

Bạn thường cho trái trước sau
Buông rơi trái xuống thẳng mau một đường
Hôm nay bạn lại bất thường
Cây gì mà trái rơi ngang thế này
Thói quen bạn đã đổi thay
Nên tôi thay đổi từ nay cho rồi
Qua cây khác kiếm ăn thôi
Tới cây mà trái vẫn rơi bình thường!"
Thợ săn bực bội trăm đường
Thấy mình khờ dại chót vương lỗi lầm
Ngu hơn dê cả ngàn lần
Cho nên giận dữ vô ngần la lên:
"Tên dê láu cá chó quen
Lần này mi chỉ gặp hên thôi mà
Nên mi vuột khỏi tay ta
Lần sau sẽ chẳng thoát qua được nào!"
Chỉ vì cơn giận dâng trào
Thợ săn lộ mặt! Biết bao dại khờ!

*

Dê nghe giả bộ làm ngờ
Hướng về cây nói: "Ai ngờ buồn thay
Thói quen bạn đổi từ đây
Chẳng còn đặc tính của cây nữa rồi
Bây giờ lộ thói tanh hôi
Của phường săn bắn cả đời sát sinh!"
Rồi dê lên giọng bất bình:
"Nhiều người điên dại quả tình bất nhân
Chỉ quen giết hại luôn luôn
Giết bao sinh vật! Chẳng còn lương tri!
Vì vô minh mãi quên đi
Khi gieo nhân ác quả thì đón đau
Từ kiếp này qua kiếp sau
Con đường địa ngục đọa mau thoát nào.
Loài dê núi sống trên cao
Chuyên ăn hoa quả từ bao lâu rồi
Không sát sinh đã nhiều đời
Cho nên tinh tấn hơn người lắm thay
Vòng luân hồi thoát ra ngay
Chẳng vương nghiệp xấu đọa đày quần quanh!"

Nói xong dê núi phóng nhanh
Lao mình vào chôn rừng xanh an toàn.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE TREE THAT ACTED LIKE A HUNTER
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 22 ***

VUA CHÓ LÔNG BẠC

Thành Ba La Nại thuở xưa
Có xe ngựa đẹp nhà vua ưa dùng
Thân xe lông lấy vô cùng
Gắn thêm một bộ yên cương sáng ngời
Làm bằng da, khéo tuyệt vời
Do tay thợ giỏi nhất nơi kinh thành.
Một ngày vua muốn dạo quanh
Thăm vườn thượng uyển hữu tình cỏ hoa
Nên sai quân đánh xe ra
Khởi hành từ sáng để qua vườn này
Nhờ như ngoạn cảnh giải khuây
Đến khi chiều tối mới quay trở về
Tới hoàng cung trời đã khuya
Cả đoàn mệt mỏi thiết gì nữa đâu
Xe vua để tạm phía sau
Trong sân cung điện có rào bao che
Thay vì cất kỹ nhà xe
Là nơi có khoá muôn bề an ninh.

*

Nửa đêm mưa bất thành linh
Xe vua nước đẫm chung quanh ướt mềm
Dây da thấm nước triền miên
Cho nên phòng nở và mềm mại ra
Mùi da thơm tỏa lan xa
Chó trong cung cảm thật là xông xao
Mùi da quyến rũ biết bao
Đánh hơi thấy được chó lao ra liền

Đến xe vua đậu gần bên
Tranh ăn ngấu nghiến da mềm dây cương
Trước khi tỏ lộ vàng dương
Chó quay trở lại trong chuồng hoàng cung
 Âm thầm, lặng lẽ vô cùng
Nào ai thấy được mà hòng biết đâu.
 Khi vua thức dậy sáng sau
Xuống sân tản bộ thấy sao lạ kỳ
 Dây da xe quý đậu kia
Nát tan rơi vãi còn gì nữa đâu!
 Vua ra lệnh gọi quân hầu
Điều tra sự thể và mau tường trình.
 Quân hầu vì phải gác canh
Trông chừng bày chó hoàng thành vua nuôi
 Biết rằng chó cắn dây rồi
Sợ bao trách nhiệm đổ nơi đầu mình
 Họ bèn dựng chuyện gian tình:
"Chính là lũ chó ngoài thành vào đây
 Rủ nhau tụ họp từng bày
Chui qua lỗ cống tới ngay xe này
 Cắn dây da, tai hại thay
Chó hoang cần phải thẳng tay diệt trừ."
 Vua nghe giận dữ vô bờ
Nảy ra ý định trả thù chó hoang
 Toàn dân được lệnh quốc vương:
"Ai mà thấy chó giữa đường giết ngay!"
 Lệnh vua ban bố từ đây
Chó luôn bị giết, đọa đày thảm thê
 Chó hoang mang chẳng hiểu chi
Về sau mới biết là vì lệnh trên
 Hoảng kinh chó vội trốn liền
Rút về nghĩa địa ven biên ngoại thành
 Nơi đây mong được an lành
Trông chờ lãnh đạo giúp mình thoát nguy
 Nơi cư ngụ vị chỉ huy
Vua Long Bạc vốn uy nghi, lắm tài.

*

Vua Long Bạc được lên ngai
Không vì sức mạnh hơn ai trong bày

Không vì to xác, lớn thầy
Không vì thích mạo hiểm hay gan lì
Chàng thời giống các chó kia
Chỉ riêng đặc biệt lông thì bóng lên
Phô ra màu bạc tóc tiên,
Mắt đen sáng tựa sao trên bầu trời
Tỏ ra mình mẫn tuyệt vời
Tai thời rất thính, mắt thời rất tinh
Bước đi chững chạc thân mình
Khiến cho bầy chó tôn vinh hàng đầu
Loài người cũng phục kém đầu.
Chàng Lôg Bạc học từ lâu lắm điều
Trở nên thông thái cao siêu
Khả năng giải quyết rất nhiều khó khăn
Phô tài lãnh đạo quanh năm
Giúp cho đồng loại nhọc nhằn quản đầu
Cả bầy kính phục biết bao
Nên chàng Lôg Bạc được bầu làm vua.
Vua Lôg Bạc chột ưu tư
Thấy bao đồng loại rất ư kinh hoàng
Rút về đây cả nghĩa trang
Xôn xao lẫn trốn tìm đường thoát thân
Chàng bèn lên tiếng hỏi han
Cả bầy thuật lại nguy nan mọi điều:
"Chiếc xe vua quý, vua yêu
Dây da bị cắn mất tiêu cả rồi
Lệnh vua giết chó khắp nơi
Tai bay, vạ gió! Chao ơi thảm sâu!"
Sau khi ngẫm nghĩ trong đầu
Thời chàng Lôg Bạc thấy mau ra rằng
Hoàng cung canh gác kỹ càng
Bên ngoài khó thể tìm phương lén vào
Chính là chó trong vòng rào
Chó hoàng cung đó, ai nào khác đâu
Đích danh thủ phạm hàng đầu
Chó ngoài khó lọt vào lâu đài này.
Chàng Lôg Bạc nhủ lòng ngay:
"Hình hài chó khắp trong bầy của ta
Tuy đôi khi có khác xa

Nhưng là đồng loại một nhà mà thôi
Đều là thân thuộc lâu rồi
Nếu ta không cứu, ai thời giúp đây!"
Trần an chàng nói với bầy:
"Xin đừng hãi sợ, nạn này sớm qua
Ở yên nghĩa địa, đừng ra
Đừng vào thành phố kéo mà mạng vong
Chờ ta đến chốn hoàng cung
Nơi đây ta gặp quốc vương trần tình
Vạch cho ngài rõ ngọn ngành
Ai thời vô tội, ai thành kẻ gian
Chúng mình sẽ thoát nguy nan
Nhờ vào sự thật nhân gian mưu cầu!"

*

Chó Lông Bạc lui lại sau
Tìm nơi khuất nẻo cúi đầu trầm tư
Tập trung phát khởi tâm từ:
"Cầu cho loài chó cũng như loài người
Sống vui hạnh phúc nơi nơi
An lành vô sự cuộc đời êm xuôi
Ta đi cứu giúp muôn loài
Mong không ai ác tâm đòi hại ta!"
Chó Lông Bạc từ xưa xa
Đã từng tu tập chan hòa lòng nhân
Luyện thêm trí óc sáng ngần
Giờ đây tha thiết chú tâm nguyện cầu,
Rồi chàng bình tĩnh bắt đầu
Ra đi chậm rãi vào sâu kinh thành
Dọc theo đường phố cây xanh
Thành Ba La Nại hữu tình biết bao
Tập trung tâm trí thật cao
Nên chàng chẳng có chút nào hoảng kinh
Vì tin tưởng ở chính mình
Chàng đi tự tại, an bình, nghiêm trang
Lòng từ tỏa rạng ánh vàng
Mọi người cảm nhận dễ dàng thấy ngay
Khởi lòng kính trọng. Lành thay!
Bao nhiêu ý xấu lúc này tiêu tan
Chẳng ai muốn hãm hại chàng

Chẳng còn sân hận, hết mang oán thù
Kinh thành tắt cả đường như
Mọi người hoan hỉ, tâm từ chứa chan
Không còn trở ngại, nguy nan
Chàng Lôg Bạc bước nhẹ nhàng vào dinh
Ngang qua các trạm lính canh
Tiến vào phòng họp cung đình lớn to
Vào ngòi ngay cạnh ngai vua
Tỏ ra bình thản lại vừa tự tin.
Quốc vương cảm kích vô biên
Thấy chàng can đảm dám tìm tới nơi
Phô ra phẩm cách cao vời
Nên khi quân lính vang lời thét la
Chạy vào muốn bắt chó ra
Thời vua ngăn cản thật là quyền uy:
"Đề yên chó ở đó đi!"
Bấy giờ Lôg Bạc tức thì nghiêm trang
Tiến ra đối diện ngai vàng
Cúi chào tôn kính quốc vương uy quyền
Rồi chàng lên tiếng hỏi liền:
"Kính xin bệ hạ cảm phiền cho hay
Phải ngài ra lệnh mới đây
Giết loài chó ở thành này phải không?"
Vua bèn đáp chẳng ngại ngần:
"Chính ta ra lệnh truy lùng chó kia!"
"Vậy thưa chó phạm tội chi?"
"Vi xe đẹp để ta đi hàng ngày
Dây da quý giá buộc đây
Chó kia ăn mất. Tội này lớn lao!"
Chàng Lôg Bạc hỏi: "Lạ sao
Thế ngài có biết chó nào ăn chẳng?"
Quốc vương: "Không biết rõ ràng
Ta không bắt được quả tang chó nào
Nên ta ra lệnh tối cao
Giết đi tất cả, có đâu sai gì
Kẻ gian trong đám chó kia
Thoát đâu hình phạt thị uy răn đời"
Chàng Lôg Bạc chẳng chịu thôi
Khẽ ngừng, rồi hỏi một lời thiết thân:

"Chó nào được hưởng đặc ân
Thoát qua hình phạt của lân này chẳng
Hay là tuyệt đối công bằng?"
Quốc vương lúng túng khó khăn trả lời
Giữa triều đình, trước đông người
Lệnh vua nhắc lại nghe thòi trái tai:
"Lệnh ta giết chó ở ngoài
Còn như chó ở lâu đài thời không!"
Chàng Lông Bạc: "Thật bất công
Thật là thiên vị, vô cùng lầm sai
Chó nghèo đói ở bên ngoài
Lệnh thời cho giết, bi ai nào nùng
Chó giàu có ở trong cung
Thời không bị hại, thoát vòng khổ đau
Chó không bình đẳng như nhau
Ngọn đèn công lý còn đâu rạng ngời!"
Nghe lời chí lý tuyệt vời
Quốc vương khiêm tốn tức thời hỏi ngay:
"Nhà ngươi tài giỏi vậy thay
Hãy cho ta biết đây này ai ăn?"
Chàng thưa: "Nào có khó khăn
Chính là bày chó họp đoàn trong đây
Tôi xin minh chứng điều này!"
Quốc vương: "Hãy tiến hành ngay xem nào!"

*

Chàng Lông Bạc bèn yêu cầu
Chó hoàng cung được dẫn vào điều tra,
Chàng xin đem nước sữa ra
Rồi đem cỏ vụn để pha trộn vào
Xong rồi lên tiếng yêu cầu
Nhà vua cho chó uống mau sữa này.
Coi kia! Thật lạ lùng thay!
Uống xong các chó mưa ngay ít nhiều
Dây da một số chưa tiêu
Chó hoàng cung thật khó kêu oan rồi
Chàng thêm: "Bệ hạ nghĩ coi
Hoàng cung quân lính khắp nơi canh phòng
Bên ngoài đâu dễ vào trong
Suy ra thủ phạm cũng không khó gì!"

Rồi chàng lên tiếng từ bị:
"Sát sinh tội lỗi muôn bề xấu xa
Chúng sinh tương tự một nhà
Nhu là liên hệ, chan hòa tình thân
Giết nhau là chuyện bất nhân
Ta nên tỏ lộ từ tâm ngập tràn!"
Lời chàng khiến các quần thần
Nghe xong xúc động tâm can vô cùng,
Và ngay cả chính quốc vương
Trở nên khiêm tốn nhún nhường biết bao
Đâu còn tự ái ngôï cao
Tới bên Long Bạc cúi đầu thưa ngay:
"Ôi ta mãi đến hôm nay
Mới là hội đủ duyên may gặp ngài
Từ tâm tỏ lộ tuyệt vời
Lại thêm trí tuệ sáng ngời trăng sao
Ngài ban công lý tối cao
Ngôï vua ta muốn xin trao cho ngài!"
Chàng Long Bạc khẽ trả lời:
"Tôi ham vương miện cõi đời này đâu
Nhà vua nêu quý trọng nhau
Thì xin hãy nhớ đôi câu tâm tình:
Hãy làm vua rất công minh
Lòng từ trao khắp chúng sinh xa gần,
Hãy mau thanh lọc thân tâm
Tuân theo ngũ giới chuyên cần chớ quên!"
Kể từ ngày đó cầm quyền
Quốc vương theo mãi lời khuyên rạng ngời
Luôn luôn quý trọng khắp nơi
Công bằng, bình đẳng người người bình an
Vua ra lệnh: "Khi ta ăn
Đồng thời các chó cũng cần được nuôi
Dù là các chó ở ngoài
Hay là chó của lâu đài nhà vua!",
Đây là giai đoạn từ xưa
Khởi đầu trung hậu rất ư mặn nồng
Giữa người và chó tâm đồng
Kéo dài ở khắp các vùng tới nay.

(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE DOG KING SILVER
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)

-ooOoo-

*** 23 ***

NGỰA NÒI THÔNG MINH

Thành Ba-La-Nại thuở xưa
Ở miền bắc Ấn có vua trị vì
Quốc vương nhiều ngựa kể chi
Nhưng riêng một ngựa kia thì tuyệt luân
Ngựa nòi, giống tốt vô ngần
Lớn to, mạnh mẽ thêm phần thông minh
Ngựa từ nhỏ đã khôn lanh
Chưa cần nghe lệnh sai mình tới lui
Đoán ra ý đó ngay rồi
Quốc vương khen ngợi: "Ngựa nòi thông minh!"
Ngựa nòi nổi tiếng trong kinh
Quốc vương đặc biệt tận tình lo toan
Chuông thời lộng lẫy trang hoàng
Thơm tho, sạch sẽ, khàng trang vô cùng.
Trung thành với chủ hết lòng
Ngựa còn can đảm oai phong hàng đầu
Quốc vương quý ngựa từ lâu
Bao nhiêu tin tưởng đặt vào ngựa thôi.

*

Một ngày u ám đầy trời
Thành Ba-La-Nại rối bời tóc tang
Bấy vua các nước lân bang
Kết liên gây chiến dàn hàng tại đây
Họ mang lính tráng bủa vây
Quân hùng, tướng mạnh chuyên này phô trương
Nào voi, nào ngựa rộn ràng
Nào xe, nào lính vũ trang đầy mình
Vua Ba-La-Nại hoảng kinh
Vội vàng triệu tập triều đình lại ngay
Họ bàn tìm kế hoạch hay

Hầu mong chóng đỡ với bày xâm lãng,
Họ khuyên vua: "Chớ đầu hàng
Cùng nhau chống trả ngoại bang đến cùng
Ta cần bảo vệ hoàng cung
Giữ gìn ngôi vị quốc vương nước nhà,
Thoạt tiên mình hãy cử ra
Một viên võ tướng tài ba hơn người
Đã từng vô địch lâu đời
Thay vua chiến đấu tại nơi chiến trường
Nếu không thắng được đối phương
Thời ta mới để hoàng cung dự phần
Bây giờ bệ hạ đích thân
Trở tài ra trận cầm quân diệt thù"
Lời nghe hợp với ý vua
Nên ông quan võ từ xưa đứng đầu
Giữ ngôi vô địch đã lâu
Quốc vương triệu tới cùng nhau luận bàn
Quốc vương lên tiếng hỏi quan:
"Liệu rằng có thể phá tan giặc này?"
Ông quan võ trả lời ngay
Muốn rằng có được ngựa hay để dùng:
"Nếu mà bệ hạ đồng lòng
Hạ thần xin được cưới con ngựa nòi
Khôn ngoan can đảm lâu rồi
Chắc là sẽ thắng tại nơi trận tiền!"
Quốc vương đồng ý nói liền:
"Hỡi quan vô địch tôi hiền trung trinh
Ta luôn trông cậy vào khanh
Cùng là ngựa báu thông minh tốt nòi
Cứu nguy vương quốc này thôi
Tùy khanh định liệu chuyện nơi chiến trường!"

*

Ông quan nhận lệnh quốc vương
Vội vàng đi tới nơi chuồng hoàng cung
Ngựa nòi ăn uống vừa xong
Được mang đầy đủ yên cương trên người
Khoác thêm áo giáp bên ngoài
Cùng đồ trang sức rạng ngời châu thân
Ông quan kỵ mã tới gần

Cúi chào ngựa quý muôn phần nghiêm trang
Rồi leo lên cưỡi hiên ngang
Một người, một ngựa phóng sang phía thù
Ngựa nòi thông thái từ xưa
Hiều ra tình thế rất u hiễm nghèo
Nhủ lòng: "Quân địch quá nhiều
Lân bang bảy nước hò reo vây thành
Ngựa, voi, vũ khí, tinh binh
Nước mình cùng quốc vương mình nguy nan,
Quốc vương nhân ái vô ngần
Lại thêm tin tưởng trăm phần nơi ta
Ta đâu có thể lơ là
Đề quân địch thắng trận mà đành tâm.
Nếu ta giúp đỡ ông quan
Để rồi tàn sát địch quân chuyển này
Bảy vua bị giết tại đây
Tức là ta đã tiếp tay hại người
Sát sinh phạm tội mất rồi
Xấu xa như vậy ta thời tránh xa,
Dịp này ta muốn đưa ra
Một lời giáo huấn cao xa tuyệt vời:
Không nên giết hại ở đời
Bảy vua bị bắt sống thời mới hay
Mới là chuyện vĩ đại thay
Mới là chiến thắng tràn đầy vinh quang!"
Những suy tư đẹp vô vàn
Ngựa bèn thô lộ với quan cưỡi mình.
Rồi xông ra trận nhiệt tình
Sau khi quan sát chung quanh chiến trường
Chòm lên dậm căng hí vang
Lao vào đột kích đối phương tung bừa
Tự tin, mạnh mẽ, kiêu hùng
Địch quân hốt hoảng tìm đường tháo lui.
Đoàn quân thứ nhất thua rồi
Vua thời bị bắt, quân thời bị tan
Bất ngờ, nhanh chóng, dễ dàng
Tránh đường chém giết bạo tàn như xưa.

*

Thế rồi lần lượt các vua

Đều thua chiến trận cũng như người đầu
Sáu vua bị bắt giống nhau
Giải vào giam giữ trước sau trong thành
Tưởng như sắp dứt chiến tranh
Nào ngờ lính nọ nấp rình một nơi
Dùng gươm đâm lén ngựa nòi
Bên sườn máu đỏ tuôn rơi dầm dề
Hàn sâu thương tích nặng nề
Khiến quan kỵ mã nghĩ suy ngại ngần
Lòng can đảm chợt tiêu tan
Nghĩ rằng: "Ngựa yếu khó ngăn quân thù
Địch quân kia khó đánh thua
Đạo quân thứ bảy có vua kiêu hùng,
Ta nên chọn một ngựa thường
Phủ ngoài áo giáp, yên cương sẵn sàng
Cũng to lớn, cũng hiên ngang
Để thay cho ngựa nòi đang thảm sầu!"
Nghĩ xong ông chẳng chờ lâu
Lệnh thay thế ngựa truyền mau ra rồi.

*

Tuy đang đau đớn thân người
Ngựa nòi thấy vậy mở lời can ngăn:
"Thưa ông, ông có biết chăng
Nếu ông xử dụng ngựa thường như xưa
Giết nhau mong chuyện hơn thua
Thì dù thắng cũng bằng thừa mà thôi
Sát sinh đã tạo nghiệp rồi
Vinh quang chốc lát, luân hồi dài lâu
Xin ông hãy xét lại mau
Ngựa nòi thuần chủng đứng đầu là tôi
Riêng tôi giúp được ông thôi
Xông vào trận tuyến đủ tài tấn công
Phá tan hàng ngũ địch quân
Mà không sát hại một nhân mạng nào
Bắt vua thứ bảy. Lành sao!
Chiến tranh chấm dứt biết bao an bình!"
Ông quan nghe ngựa khuyên mình
Nghe xong ông lại lên tinh thần rồi
Theo lời ngựa thi hành thôi.

Ngựa nòi gắng gượng vươn người đứng lên
Vết thương băng bó kỹ thêm,
Chở quan ky mã trên yên kiêu hùng
Vớì đà cổ gắng phi thường
Ngựa lao trở lại chiến trường hăng say
Đạo quân thứ bảy phá ngay
Đồng thời bắt sống vua này êm xuôi
Hết xâm lăng! Hết nổi trời!
Chiến tranh lắng đọng, khắp nơi thái bình.

*

Ngựa nòi trầm trọng bệnh tình
Quốc vương nhỏ lệ, thân hành đến thăm
Ngựa bèn trình trọng trời trăng:
"Tôi xin được một đặc ân cuối cùng
Hòa bình khi tái lập xong
Đừng thêm đổ máu mới mong lâu dài
Tôi xin trông cậy ở ngài
Ra tay phóng thích, triển khai tâm từ
Thả luôn tất cả bảy vua
Lân bang chung sống coi như một nhà!"
Nói xong ngựa duỗi mình ra
Từ từ nhắm mắt lia xa cõi trần.
Quốc vương cùng với quan, quân
Xót xa nhỏ lệ muôn phần tiếc thương,
Thả vua bảy nước lân bang
Về sau chung sống trăm đường bình yên,
Cùng nhau hỏa táng ngựa hiền
Khắp nơi vang vọng lời khuyên nhân từ.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
THE GREAT HORSE KNOWING-ONE
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 24 ***

NƯỚC TẮM ĐƠ BẰN

Ở bên Án Độ thời xưa
Trong vương quốc nọ gió mưa thuận hoà
Ngựa vua quý báu, kiêu sa
Mỗi khi tắm tấp hay ra phía ngoài
Nơi dòng sông chảy khoan thai
Có vùng nước cạn các nài thường quen
Thường mang ngựa tắm nhiều phen
Từ lâu vẫn ghé qua bên sông này.
Tuy nhiên đặc biệt bữa nay
Có con ngựa lạ tới đây dầm mình
Ngựa hoang tắm tấp thoải tình
Trút bao dơ bẩn, hôi tanh lâu ngày
Tắm xong ngựa nọ đi ngay
Vùng sông nước cạn voi đầy lao xao.
Khi nài dẫn ngựa vua vào
Ngựa hoàng cung đó ai nào sánh ngang
Vừa đẹp đẽ, vừa cao sang
Bước chân xuống chỗ sông thường tới lui
Ngựa vua bắt chợt đánh hơi
Nhận ra thoang thoang mùi hôi quanh vùng
Bến không sạch, nước hết trong
Biết ngay ngựa lạ tắm sông này rồi
Dính vào chỉ nhóp thêm thôi
Chỉ thêm dơ bẩn thân người ích chi
Ngựa vua ghê tởm tức thì
Không còn muốn tắm tấp chi nơi này.
Các nài ngựa vất vả thay
Muốn đưa ngựa xuống, loay hoay đủ điều
Nhưng mà ngựa chẳng xuôi chiều
Không ưng xuống tắm y theo lệnh nài.
Một nài trở lại lâu đài
Tâu trình vua rõ: "Thưa ngoài bến sông
Ngựa nòi quý của hoàng cung
Đã từng huấn luyện vô cùng kỹ thay
Thê mà bướng bỉnh hôm nay
Ngựa không chịu tắm, đòi quay trở về!"

*

Nhà vua chú ý lắng nghe
Truyền cho mời vị quan kia tới liền

Ông quan nổi tiếng khắp miền
Rành về súc vật, đáng tin vô cùng,
Vua lên tiếng: "Thật lạ lùng
Ngựa yêu thuần tính trong cung triều đình
Tự nhiên trở chứng thỉnh linh
Không còn muốn tắm! Quả tình lạ sao!"
Ông quan chẳng nghĩ ngợi lâu
Tìm ra nơi tắm ngựa đầu bến sông
Thấy rằng ngựa khoẻ vô cùng
Tuy nhiên lúc thử thời không bình thường
Hít vào ngằn ngại, nhẹ nhàng
Ông quan vội đánh hơi vương quanh miền
Thấy mùi dơ bẩn bốc lên
Điều tra thêm nữa quan liền rõ ngay
Mùi hôi thoang thoảng xa bay
Từ nơi vũng tắm sông này mà thôi
Sông dơ, nước bẩn, mùi hôi
Chắc là ngựa lạ tắm nơi đây rồi
Ngựa vua sạch sẽ cả đời
Bến sông ô uế ngựa thời chẳng ưa
Ông bèn hỏi: "Có ngựa dơ
Tới đây tắm tấp bên bờ sông chẳng?"
Các nài ngựa vội thưa rằng:
"Vừa đây có một ngựa hoang ghé vào
Tắm nơi này, bẩn biết bao
Mùi hôi do đó dễ nào tan đi!"
Ông bèn dạy các nài kia:
"Ngựa hoàng cung đó còn gì quý hơn
Ngựa ưa sạch sẽ luôn luôn
Nào đâu muốn tắm trong nguồn nước dơ
Bây giờ hãy giặt ngựa ra
Ngược dòng đưa ngựa trở qua khúc đầu
Đầu sông nước sạch, xanh màu
Tắm đây chắc ngựa còn đâu buồn phiền!"
Các nài vội thực hiện liền
Ngựa qua chỗ mới quả nhiên hài lòng
Tại nơi bến tắm đầu dòng
Nước sông xuôi chảy sạch trong vô cùng.
Ông quan về lại hoàng cung

Tường trình vua rõ. Vua mừng ngợi khen
Cho rằng quan giỏi vô biên
Độc ra ý nghĩ ngựa hiền của vua.

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
DIRTY BATH WATER
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

*** 25 ***
ĐẸP GÁI

Thành Ba La Nại thuở xưa
Có chàng voi được nhà vua cưng chiều
Chàng voi tính tốt đủ điều
Hiền lành, tuân lệnh, đáng yêu vô cùng,
Ngoài ra voi đẹp lạ lùng
So cùng với mỹ nhân không thua gì
Mặt voi nhan sắc khỏi chê
Gọi voi "đẹp gái" còn chi đúng bằng.
Một đêm thanh vắng không trăng
Có bày trộm cướp trong làng hạp đây
Cạnh chuồng voi, dưới hàng cây
Chúng bàn kế hoạch cướp ngày, cướp đêm
Khoe khoang thành tích chẳng quên
Bạo hành, giết chóc nhiều phen hung tàn
Nạn nhân rên xiết than van
Bọn này chẳng động tâm can chút nào
Các lời độc ác tuôn trào
Xiết bao tàn nhẫn, xiết bao dữ dằn
Như mong cho các nạn nhân
Tăng niềm run sợ, thêm phần hoảng kinh.
Đêm khuya yên tĩnh chung quanh
Chàng voi rảnh rỗi một mình lắng nghe
Lọt tai bao chuyện gớm ghê
Ngàn phần ác đức, trăm bề bất nhân
Chàng nghe kỹ lưỡng vô ngần
Và rồi ghi nhớ chẳng cần nghĩ suy
Từ lâu khuất phục quyền uy

Thầy ra mệnh lệnh voi thì theo thôi,
Đêm nay nghe vọng tiếng người
Chàng voi chắt phát nghĩ lời bên tai
Là lời thầy dạy chẳng sai
Nên voi dự tính nay mai thi hành.

*

Vài đêm nghe chuyện trôi nhanh
Chàng voi nay đã trở thành nhập tâm
Nghĩ mình cũng phải bất nhân
Ra tay cứng rắn bạo tàn như ai.
Một hôm quân tượng tới nơi
Là người huấn luyện lâu đời của voi
Thường dạy dỗ, mãi trông coi
Cận kề thân thiết bao hồi bên nhau
Voi giờ đen tối trong đầu
Điều hay, lẽ phải còn đâu nhớ gì
Nhớ toàn chuyện độc ác kia
Mà quân trộm cướp thâm thì đêm qua
Thế là tính ác lộ ra
Tấn công quân tượng thật là ác tâm
Lấy vòi quấn chặt quanh thân
Bóp cho nghẹt thở rồi chân dẫm nghiền
Dã man, tàn bạo, cuồng điên
Khiến cho quân tượng chết liền tại đây
Rồi voi lại tóm bắt ngay
Hai người phụ tá cũng hay cận kề
Và lần lượt giết góm ghê
Y như giết quân tượng kia mới rồi.
Kinh thành rối loạn khắp nơi
Xôn xao nghe được tin voi điên cuồng
Một thời "đẹp gái" dễ thương
Giờ đây giết chóc chẳng nương mạng người
Bà con than khổ kêu trời
Tìm vua cầu cứu, thốt lời than van.

*

Nhà vua bèn mời vị quan
Rành về súc vật, giỏi giang lâu rồi
Tới nơi vua thuật đầu đuôi
Sai quan tìm hiểu xem voi thế nào.

Ghé chuông voi quan thì thảo
Chuyện trò êm dịu, ngọt ngào với voi
Lời hiền như gió êm xuôi
Khiến voi nghe chuyện xong rồi dịu đi
Quan xem xét thấy voi kia
Hoàn toàn mạnh khỏe có chi bệnh tình
Khi quan nói giọng hiền lành
Hình như voi thích âm thanh dịu hiền
Vénh tai nghe, mắt lim dim
Nên quan suy đoán ra thêm một điều:
"Chắc voi mù quáng làm theo
Những lời bạo động gây nhiều tang thương
Hành vi tàn ác bất thường
Của người voi tưởng hiền lương bậc thầy"
Hỏi thăm lính gác tại đây
Quan nghe họ báo cho hay ngọn ngành:
"Vài tuần nay giữa đêm thanh
Có bày trộm cướp ẩn quanh chuông này
Dữ dằn, hung hãn mặt mày
Bọn tôi không dám ra tay đối đầu,
Chúng bàn chuyện ác cùng nhau
Chắc voi nghe lọt trước sau mọi lời
Rồi tiêm nhiễm thói xấu thôi!"
Quan bèn trở lại lâu đài nhà vua
Đầu đuôi mọi chuyện trình thưa
Nhà vua nghe nói rất ư bàng hoàng
Không ngờ voi quý cung vàng
Giờ đây học thói của phường sát nhân
Vua bèn hỏi ý kiến quan,
Quan thưa trước hết là cần đổi thay
Thay quân gian bằng người ngay
Đưa thầy tu tới chốn này cạnh voi
Gửi người hiền đức mà thôi
Tính thời lương thiện, lời thời dịu êm
Có tâm địa tốt vô biên
Những lời họ nói tất nhiên tốt lành
Đầy thiện tâm, thấm đạo tình
Từ bi, hỷ xả đã thành nếp quen.
Chương trình đem thực hiện liền

Voi kia được kê cận bên người hiền
Được nghe chuyện tốt vài đêm
Giờ đây bỗng lại trở nên hiền từ
Và còn thuần tính hơn xưa
Ông quan mừng rỡ báo vua tỏ tường:
"Voi bây giờ quá hiền lương
Như cừ non lúa tuổi đương rơn đùa
Rất dễ thương, rất đáng ưa
Quả là vô hại, không như thuở nào!"
Vua bèn phán: "Thật lành sao
Đúng là gần mực thế nào cũng đen
Gần đèn thì sẽ sáng lên
Thần dân ghi nhớ! Chớ quên điều này!"
Vua thầm nghĩ cũng lạ thay
Ông quan thật giỏi, thật hay tuyệt vời
Hình như đọc được ý voi
Đoán ra tư tưởng của loài vật kia
Quả là hiếm có kể chi
Vua bèn ban thưởng! Còn gì vui hơn!

*(phỏng dịch theo bản văn xuôi
LADY FACE
của Ven. Kurunegoda Piyatissa & Tod Anderson)*

-ooOoo-

NHẬN DIỆN TIỀN THÂN ĐỨC PHẬT

1) TRUYỆN QUÝ TRONG SA MẠC

Nhà buôn hiền trí trưởng đoàn thứ hai là tiền thân Đức Phật. Lái buôn ngu si là Đề Bà Đạt Đa.

2) TRUYỆN TÌM CON SUỐI MỚI

Nhà buôn trưởng đoàn là tiền thân Đức Phật.

3) TRUYỆN CHIẾC ĐĨA VÀNG

Nhà buôn lương thiện là tiền thân Đức Phật. Lái buôn tham lam và ngu si là Đề Bà Đạt Đa.

4) TRUYỆN ANH CHÀNG BUÔN CHUỘT

Quan cố vấn cho vua là tiền thân Đức Phật.

5) TRUYỆN NGƯỜI ẮN ĐỊNH GIÁ CẢ

Quan giả ắt định giá cả là tiền thân Đức Phật.

6) TRUYỆN HOÀNG TỬ KHÉO NÓI
VÀ CON THỦY QUÁI

Hoàng tử Khéo Nói là tiền thân Đức Phật. Mặt Trời là Ananda, Mặt Trăng là Xá Lợi Phất.

7) TRUYỆN CẬU BÉ HOÀNG TỬ KHÔNG CHA
Cậu bé hoàng tử không cha là tiền thân Đức Phật.
Cô nàng lượm củi là hoàng hậu Ma Da. Vua thành Ba-La-Nại là vua Tịnh Phạn.

8) TRUYỆN HOÀNG TỬ THỨ MỘT TRĂM
Thầy của hoàng tử út là tiền thân Đức Phật

9) TRUYỆN VUA VỚI MỘT SỢI TÓC BẠC
Vua là tiền thân Đức Phật. Thợ hớt tóc là Ananda.
Con trai kế nghiệp vua là La Hầu La.

10) TRUYỆN ÔNG SƯ SUNG SỐNG
Sư phụ có 500 đệ tử là tiền thân Đức Phật.

11) TRUYỆN NAI ĐẸP VÀ NAI XÁM
Nai cha đầu đàn là tiền thân Đức Phật. Nai Đẹp là Xá Lợi Phất. Nai Xám là Đề Bà Đạt Đa.

12) TRUYỆN NAI CHÚA CÂY ĐÀ
Nai Chúa Cây Đa là tiền thân Đức Phật. Vua là Ananda. Nai Vương là Đề Bà Đạt Đa.

13) TRUYỆN NAI NÚI VÀ NAI LÀNG
Vị thần thuyết pháp là tiền thân Đức Phật.

14) TRUYỆN NAI GIÓ VÀ CỎ MẶT
Vua thành Ba La Nại là tiền thân Đức Phật.

15) TRUYỆN NAI TRÓN HỌC
Nai anh tức nai Thầy là tiền thân Đức Phật.

16) TRUYỆN NAI GIẢ CHẾT
Nai anh tức nai Thầy là tiền thân Đức Phật. Chú nai giả chết là La Hầu La.

17) TRUYỆN GIÓ VÀ TRĂNG
Thầy tu ở ẩn trên núi là tiền thân Đức Phật.

18) TRUYỆN ĐÊ CỨU THẦY TU
Vị thần trên cây gòn đó là tiền thân Đức Phật.

19) TRUYỆN THÂN CÂY ĐÀ
Vị thần trên cây đa là tiền thân Đức Phật.

20) TRUYỆN VUA KHỈ VÀ THỦY QUÁI
Vua khỉ là tiền thân Đức Phật. Thủy quái là Đề Bà Đạt Đa

21) TRUYỆN CÂY GIỐNG THỢ SĂN

Đê núi là tiền thân Đức Phật. Người thợ săn là Đề Bà Đạt Đa.

22) TRUYỆN VUA CHÓ LÔNG BẠC

Chó Long Bạc hiền trí là tiền thân Đức Phật. Vị quốc vương là Ananda. Bầy chó hiền lành là hội chúng của Đức Phật.

23) TRUYỆN NGỰA NÒI THÔNG MINH

Ngựa nòi giống tốt và thông minh là tiền thân Đức Phật. Vị quốc vương là Ananda. Người cưỡi ngựa là Xá Lợi Phất.

24) TRUYỆN NƯỚC TẮM DƠ BẨN

Ông quan giỏi về súc vật là tiền thân Đức Phật. Vua là Ananda.

25) TRUYỆN ĐẸP GÁI

Ông quan giỏi về súc vật là tiền thân Đức Phật. Vua là Ananda.

GHI CHÚ:

Các hình vẽ phụ họa đã được bỏ đi trong nội dung các truyện phổ biến trên website.

* Sách ấn tống để biếu, không bán.

* Tác giả không giữ bản quyền.

* Hoan nghênh tái bản

hoặc phổ biến dưới bất kỳ hình thức nào khác.

LIÊN LẠC: giaongo@msn.com

-ooOoo-

[Đầu trang](#) | [Tập 2](#)

Chân thành cảm ơn đạo hữu Tâm Minh Ngô Tằng Giao đã gửi tặng bản vi tính

(Bình Anson, 07-2005)

[Trở về trang Thư Mục]

last updated: 01-07-2005